

Нова Думка

ISSN 0351-3181

BROJ
ЧИСЛО 230

GODINA
ПОК

LI

4/2022

Savez Rusina Republike Hrvatske • Союз Русинох Републики Горватской

МАЯЛОС И ТОГО РОКУ У ЕТНОГРАФСКЕЙ ЗБИРКИ У ПЕТРОВЦОХ

КУД Русинох Винковци

Пред Етнографску збирку Руснацох у Петровцих, члени КУД „Яким Гарди“ 29. мая зрубали майске древо – Маялос.

Закоповане майскога древа стари обичај кед легине закоповали майске древо пред першим майом у позних ноћним годзинох пред хижки својих дзвикох.

Древо мушело буц ценке и високе, на хторе легине сами навязовали коруну древа зоз желсних конарох. Древо ше не закоповало каждай дзвик, але лем тей котра

мала легиня лјубо хтору легину любел. На тот способ указовал любов спрам дзвики.

Першого рана у маю дзвика збачела древо пред свою хижу хторе було оквицене зоз ручніком, пантліками и зоз фляшу вина лјубо паленки. Тота дзвика, пред чио хижу бул закопани май, мушела ше порадзиц кеди ше будзе валяц древо. За тот дзень ше рихтала и мала госцина.

Древо ше вше валяло попладню. Дзвики и легине ше вше пооблескали до най-

святочнейшого народного облечива, а дзвичата даровали шицких присутних. По дарунку ше могло видзиц хтори ей легину наймилиши. Дзвиково родичи шицко мушели финансовац, але були щешліви бо могли видзиц кто им будзе жец.

Кед ше зрубе древо и кед воно почне падац, шицки ше починау вешелїц, а найбаржей тот легину котри зрубал древо.

Знало ше случиц же би да-кеди пред даєдну хижу було закопане и ганьбліве древо,

а то було пред хижу дзвики котра вельо виберала и подашмиковала ше шицким питацом. Таке древо було оквицене зоз старима гарчками, розбитима фляшами и под. Кед ше валяло таке древо не бул присутни анї једен легин. Древо зрубал оцец виберней дзвики.

Того року под покровительством Совету за национални меншини Републики Горватской и Сојузу Русинох Републики Горватской, а з нагоди означаваня 100-рочніци културнєй діяльносци у Миклошевцих и 10. рочніци од шмерци Владимира Костелника, внедзелю, 29. юния, з початком у 17 годзин, у Етнографсkeй збирки Руснацох отримани обичай валяня майскога древа у организації КУД „Яким Гарди“ Петровци. У програмі участвовал оркестер и Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“, оркестер народних инструментох КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару и госци зоз Винковцих, члени КД Русинох, котри ше представили зоз рускима народними шпиванками.

Звонко Костелник, проф.

Рубане маялоса

Тамбурови оркестер и шпиваче КУД Осиф Костелник Вуковар и КУД Яким Гарди Петровци

BROJ
ЧИСЛО

230

GODINA
РОК2022.
LI**“NOVU DUMKU”**

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428-342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o., Černa

Naklada: 600 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Сојуз Русинах РГ

<http://www.savezrusina.hr>
savezrusina@gmail.com
novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За видавателя: Дубравка Рашиљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Tel. / факс. 032 428-342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкус: Цертис д.о.о., Ћерна

Тираж: 600 прикладнікі

Tiskano-Друковане
8 / 2022Cijena
Цена

10

Kuna
КуниRukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozi se honoriraju.Рукописи не вратају.
Објављени прилоги се хонорирају.**IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA - ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ**

Маялос и того року у Етнографскай збирки у Петровцох - Звонко Костелник	2
КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох и КУД „Яким Говла“ зоз Миклошевцох наступели на	6
тогорочней „Коцурскай жатви - Звонко Костелник	7
У Руским Керестуре отримани 61. фестивал рускай культуры „Червена ружа“ - Леся Мудри	7
КУД „Яким Гарди“ наступело на 23. Богдановских фольклорных вечарах - Звонко Костелник	7
Куд Руснацох Осиек наступело на 6. дњох Славацкой культуры у городу Осиеку - Агнетка Балатинац	8
КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох на Фестивалу	8
тамбуровай музыки Мелодиј Руского двора у Шидзе - Звонко Костелник	8
Отримани фестивал жриловош шпивана у Дијордове - Ана Бучко	9
Тидзень культуры Руснацох и Українцох Приморско-горанске жупаний - Владимир Провчи	10
„Рушняк“ на Подобовей колоний при Мадарох - Владимир Провчи	11
Понад сто уметнікох на подобовим стретнцу у Риски - Владимир Провчи	11
Фильм фестивал и руска национальна кухня - Любница Гаргай	12
Два концерти українских дзеюх зоз швицарской у Матульох - Владимир Провчи	13
На Липовлянских стретнцуах наступело КУД „Яким Гарди“ Петровци - Вера Павлович	16

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ

Отримани Летни школи за основну и штредню школу у Ораховици - Звонко Костелник	4
--	---

IZ NAŠIH MJESTA - 3 НАШИХ МЕСТОХ

Барново писні на 32. „Ружковой заградки“ - Любница Гаргай	13
Лингвистика ше сёй барз попечела - Любница Гаргай	22
Целятко - Желько Гаргай	24
Бриѓа у Обисцу - Желько Гаргай	25
Kako помоći djetetu da se uspješno nosi s vršnjačkim zlostavljanjem? – II. dio - Helena Timko	27

O NAŠEM JEZIKU - О НАШИМ ЯЗИКУ

Граматики руского языка (4) - Оксана Тимко Дитко	14
--	----

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОГО ЖИВОТА

Бл. Петро Павло Орос – нови блажени нашого роду - I часц - Владимир Седлак	15
--	----

LITERARNA STRANICA - ЛИТЕРАТУРНИ БОК

Млацене празнай слами - Агнетка Костелник Балатинац	19
Бомбел - Андреја Магоч	23
Од вчера по ютре - Панонска морнарка	23
Не старай ше - Любница Гаргай	23

GLAZBENA STRANICA - МУЗИЧНИ БОК

Rusinska tradicionalna glazba - Ognjen Zdravković	26
---	----

PETROVCI KOJI NESTAJU - ПЕТРОВЦИ ХТОРИ НЕСТАВАЮ

Петровски Грабик и Грабичане (II.) - Томислав Рац	28
---	----

POLJOPRIVREDA - ПОЉОДІЛСТВО

Того лата суша угрожела и рошліни, и людзох - Антон Гарди	29
---	----

STARE FOTOGRAFIJE - СТАРИ ФОТОГРАФИЈИ

На вараждинским теметове - Любница Гаргай	25
---	----

MODA - МОДА

Як зоз моду будуєме власни ідентитет - Давид Морган	30
---	----

SPORT - СПОРТ

У Петровцох отримани два шах турнири у рамикох Спортских бавискох „Яша Баков“ - Яким Пушкаш	31
NK Rusin u нову сезону улази с измјенама играча - Hrvoje Zagorac	31

Насловни бок: Звонко Костелник — Липовлянски стретнца 2022.**Остатни бок:** Звонко Костелник — Младежска Летна школа руского языка у Ораховици

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Pročvi

SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, v.l. Vladimir Sedlak

LEKTORI: Marija Vuilić (rusinski jezik), Andreja Magič (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Na zahtjev Saveza Rusina RH s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-I), "Nova dumka" je upisana u evidenciju glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЯ: Вера Павлович (главна и одговорна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любница Гаргай, Владимир Провчи, Леся Мудри

СОВИТ РЕДАКЦИИ: д.ф. н. Оксана Тимко Дитко (председателька), Маријана Ђуджар, о. Владимир Седлак

ЛЕКТОРЕ: Мария Вулић (руски језик), Андреја Магоч (хрватски језик)

Арковане помага Совет за национални меншини Републики Горватске.

На вимаганс Сојузу Русинах и Українцох Републики Горватске с Ришенем Министерства информованя Републики Горватской од 15. януара 1992. року (УЧ. 523-92-І) „Nova dumka“ уписане до евиденцији јавних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становиско редакцији љебо видавателя.

ОТРИМАНИ ЛЄТНИ ШКОЛИ ЗА ОСНОВНУ И ШТРЕДНЮ ШКОЛУ У ОРАХОВИЦІ

Годзини руского язика при учительки Лесії Мудри

У организації Союзу Русинох Республіки Горватской у Ораховици, у Червеним крижу „Школи у природі“, одпочивалі щу „Меркур“, од 3. по 17. юлій отримали летни школи за основну и штредню школу.

Летна школа Русинох Республіки Горватской ма за циль очуване националного ідентитета рускей национальной меншини у РГ, виучоване

мацеринского язика, упознавання зоз терашньосцу и преплосцу Руснацох, розвиване национальнай культуры и розвиване творчосци на национальним языку.

У обидвох школох ведно зоз наставніками и школярами учащовали 85 учащінкі зоз Петровцох, Миклошевцох, Вуковару, Осиеку, Винковцох, Старих и Нових Янковцох, Пишкуревецох, Чаковцеах, Райового Села, Гуні, Загребу, Карловцу и других местох. Од преподавачох котри не лем преподаваю дзецом, але ше и стараю о ніх, були нашо просвітни роботнікі Леся Мудри, Марія Блотней, Мануела Дудаш и водитель школи Звонко Костелник, а преподавали мацерински язик, историю, географию, етнографию, музику и фолклор.

Годзини руского язика при учительки Марії Блотней

Додатково активносци, односно музично-литературни вечари и тематски преподаване организовані насампредз за упознаване зоз историо рускей книжковносци и пре розвиване позитивных одношеньох спрам национальнай культуры. Каждого року Летна школа пошвецена даєдному писательови або рочніцом, та так того року школа була пошвецена Любки Гаргайовой котрой вишла книжка за дзеци „На гайзбану до всеслепені“.

Паноцец Владимир Седлак отримал преподаване под назву „Бл. Ана Колесарова“.

Роботні „Традиційни и сучасни вишивки“ и „Малюнки летней школи“ отримовали ше у попладньовых годзинах.

После вечери организовані культурно-забавни активносци, а змист активносцих виберали сами учащінкі школи: танец зоз карсцелями, караоке шоу и другидружтвени бависка.

Под час попладньового одпочинку организовані спортски и рекреативни активносци, а отримани и „Турнір у малым фодбалу“.

Упознаване краю у котрим ше отримує Летна школа уж ше традиційно означує зоз нашиву зоологійней загради фамелії Бизик зоз Марковцох Нашицких, котри маю понад 90 файти птицох и животиньох зоз Африки, Америки, Австралиї и зоз других жемох. Од первых заяцох и голубох купених 1954. року, котри були фудаменти будуючей зоологійней загради, нешка є уписана до упиніску

Преподаване зоз духовного живота отримал петровски парох
Владимир Седлак

одобрених зоологийних за-
грахох у Републики Горват-
скай.

Конец шицких активнос-
цох означело ше зоз культур-
ним концертом, односно пре-
зентованьем седмодньовей
роботы Летней школы пред
родичами, учителями явнима
роботніками и другима котры
були заинтересаваны за туто
школу.

Летна школа ше отримуе
зоз финансійну потримовку
Міністерства науки, обра-
зовання и спорту, и Ради рус-
кай национальнай меншини
городу Вуковару, Ради рускай
национальнай меншини Оп-
штини Богдановци, Општини
Стари Янковцы и Општини
Томповци.

Звонко Костелник, проф.

Волонтере Червоного крижа тримали роботню першай помоці

У зоологійнай заграді

Нащива зоологійнай заграді

Розвага у базену

Годзини танцу

**КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ И
КУД „ЯКИМ ГОВЛЯ“ ЗОЗ
МИКЛОШЕВЦОХ НАСТУПЕЛИ НА
ТОГОРОЧНЕЙ „КОЦУРСКЕЙ ЖАТВИ“**

Хлопска шпивацка група КУД Яким Гарди, Петровци

Централна преслава културнай манифестаций „Коцурска жатва“ отримана всеботу, 16. юлия, на площи опрез Основней школи. Числени културно-уметніцки дружтва зоз руских местох, як зоз Республики Сербій так и зоз Республики Горватской, ше одволяли на поволанку домашніх и того вечара ше представели зоз писнями и танцами.

Початок фестивалскай часци програми зоз писню отворела Мишана шпивацка група КУД „Жатва“. Потым шлідзели танцы котри виведол виводзаци фольклор КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова з провадзеньем оркестра КУД „Тарас Шевченко“, а публики ше з писню представели и жени зоз Жыдловей шпивацкой групи КУД „Жатва“ зоз провадзеньем оркестра КПД „Карпати“ з Вербасу и КУД „Жатва“. На концу першаго блоку наступели и виводзаци фольклорна група коцурскаго КУД „Завичайне врело“.

У предлуженю програми наступели гости и перши ше з писню представели КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцах зоз своім оркестром, а потым и з танцом фольклорна група КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцах, а з танцом

ше коцурскай публики представели и фольклорна група Дома культуры зоз Руского Керестура у провадзеню оркестра Дома культуры Рускі Керестур. Тоту часці святочнай програмы заварла шпивацка група КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцах. Програму предлужела фольклорна група КУД „Жатва“, дзвіоцка шпивацка група КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова, Культурно-просвітне дружтво „Карпати“. Упределжэню програмы наступели аматере ветеране зоз Руского культурного центру Нови Сад и фольклорна група КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова. На концу святочнаго концерту домашні, виводзаци фольклорна група КУД „Жатва“ виведла танец „Аркан“ зоз провадзеньем оркестра, а числена публика іх точку за конец тогочнай „Коцурской жатви“ випровадзела зоз громким аплаузом.

Председателька КУД „Жатва“ Мелания Мали на концу програми подзековала шыцким котри пришли звелічац тогочну културну манифестацию „Коцурска жатва“.

**Жридо Рутенпрес
Порихтал
Звонко Костелник**

**ДРУЖТВО »РУСНАК« НА
»КОЦУРСКЕЙ ЖАТВИ«**

Нащыва членох Дружтва »Руснак« Етно клуба »Одніяте од забуца«

На тогочнай »Коцурскай жатви« , перши раз наступело Дружтво »Руснак« зоз шедзиском у Петровцах. У провадзеню Ивана Лікара на гармонікі, мишана младежска шпивацка група представела ше зоз рускима народніма шпиванкамі, хторых порихтала водітелька групи Наталія Гнатко. На концу програмы, председателька КУД-а »Жатва« З учашнікамі на наступу були председатель Мийо Шайтош и тайомніца Ната-

лия Гнатко, а як госц Зденко Бурчак, председатель Ради рускай національнай меншини городу Вуковару. У попладньовох годзінох, члены Дружтва »Руснак« нащивели Етно клуб »Одніяте од забуца«, дзе их прывітали його снователе Аранка и Мірослав Медеші, та председатель Рускай маткі проф. Міхайло Фейса. Одход на наступ реализовані з фінансійну потримовку Совету за націоналні меншини РГ.
Наталія Гнатко

Председатель и тайомніца Дружтва »Руснак« з председательку КУД-а »Жатва« Меланию Мали

Женска шпивацка група КУД Яким Говля, Миклошевци

Танечна секция КУД Яким Говля на „Коцурскай жатви“

У РУСКИМ КЕРЕСТУРЕ ОТРИМАНИ 61. ФЕСТИВАЛ РУСКЕЙ КУЛТУРИ „ЧЕРВЕНА РУЖА“

Танечна секция КУД Яким Говля на Червеней ружи

Тогорочни 61. Фестивал рускай культуры “Червена ружа” у Руским Керестуре отримовал ше 1. и 2. юлия. Як увод до фестивала, дзень скорей, 30. юния у школскім будынку Замок отримана промоция монографій „Жывот и обичаї Руснацох у обектыве фотографоў Будински“ авторки Мирані Декіч и отворена выставка „Обряды преходох у фокусе обектыва фотографоў Будински“.

Сам Фестивал почал 1. юлия пополадню на отворенай бині у дворе школы „Пет-

ро Кузмяк“, зоз дзецинску манифестацию „Червене пупче“. У першай часцы програмы виведзены осем новы дзецински рускі шпиванкі, а у другой младши вокалисти ше по першираз змагали у шпиваню народных шпиванкох и так наявілі нову генерацыю шпивачох.

Вечар истога дня отримані ревіялны концерт „Одгуки з ровніні“, на котрым наступілі дзешец културно-уметніцкі дружтва зоз Войводіні и ёдно зоз Горватской. Пред числену пуб-

Женска шпивацка група КУД Яким Говля Миклошевци

лику зоз шпиванкамі и танцами ше представілі домашні з Руского Керестура, потым аматеры з Коцура, Нового Орахова, Дюрдьова, Нового Саду, Вербасу, Шиду, Бикич Долу, Кули и Миклошевцох.

Културно-уметніцке дружтво „Яким Говля“ з Миклошевцох наступіло зоз дво-ма секциями. Женска шпивацка група котру водзі Ана Бучко одшпивала два шпиванкі, „Лепше тей дзвіочки“ и „Мили мой мужчоку“, а фольклорна секция под рукаводствам Виолеты Гірьёва-

ти представіла ше зоз „Горніцкім танцом“.

Другі дзень фестиваля, 2. юлия, отримані Музичны вечар „Юлиян Рамач Чамо“, дзе наступілі млады, котры ше зоз забавнімі шпиванкамі змагали за найкрасши глас, за авторскую композицию и цалосні наступ, док у другай, ревіялнай часцы, наступілі шпиваче-ветеране зоз народнімі композіямі зоз прешліх „Ружох“.

Леся Мудри

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ НАСТУПЕЛО НА 23. БОГДАНОВСКИХ ФОЛКЛОРНЫХ ВЕЧАРОХ

Всаботу, 18. юния, у Горватскім доме у Богдановцах отримані 23. Богдановски фольклорны вечары у организацыі КУД „Селянска злога“ Богдановцы, а под покровительствам Општynи Богдановцы и Вуковарско-сримскай жупанії. На тей фольклорнай манифестацыі участвовали културно-уметніцкі дружтва зоз Штитару „Йосип Козарац“, Привлаки „Класки“, Винковцы „Жридло“, Петровцы „Яким Гарди“, Винковцы „Лесаре“, Бачки Брег Сербія „С. С. Краньчевич“ и Йосиповац „Йосиповац“. Фольклорны вечары отворело

Члени КУД Яким Гарди на бині у Богдановцах

КУД „Яким Гарди“ котре одшпивало Гімну Рэспублікі Горватской, а после минути

присутних прывітал председатель домашніго културно-уметніцкаго дружтва Тихомір Тадняновіч и општynскі начальнік Марко Барун. Петровчане ше представілі зоз рускімі народнімі шпиванкамі котры одшпивала Хлопска шпивацка група и народнімі танцамі у виводзеню фольклорнай секции Дружтва. После додзельвання подзековань за участвовані на маніфестацыі, шыцкі ше учашнікі предлужели вешеліц до позніх годзінох.

Звонко Костелник, проф.

З РОБОТИ КУД РУСНАЦОХ ОСИЕК

КУД РУСНАЦОХ ОСИЕК НАСТУПЕЛО НА 6. ДНЬОХ СЛОВАЦКЕЙ КУЛТУРИ У ГОРОДУ ОСИЕКУ

Як дознаваме зоз активносцю КУД Руснацох Осиек, листо час кед Дружтво меней активнє, але заш лєм зазначує наступ на 6. Дньюх словацкей култури у городу Осиеку, хтори отримани 18. юния. Програма мала вецей пасма, а централна преслава започала зоз Службу Божу на словацким языку у ткв. капуцинской церкви у Осиеку, а предлужена є на Плоши шлебоди.

Дні словацкей култури попри гастро понукнуца на штандох, приказую и ручни роботи з мотивами национальных меншинох хтори поволаны на тоту преславу, а найцікавша часць за векшину патрачох праве културна програма, на хторей медзі численіми словацкими дружтвами наступело и горватске, македонске, українске и нашо, КУД Рус-

нацох Осиек. КУД Руснацох Осиек на тот завод представляли Тихана и Огнен Здравкович.

Госцох, як дознаваме, привитали председатель Матки словацкей Осиек, Андрия Куриц, подпредседатель Уряду словацкей влади за виселених Словакох, Петер Прохаска зоз Братислави и председатель Городской Ради городу Осиеку, Владимир Хам.

Най іще призначиме же Словацка Республика уложела значни финансийни средства до вибудови, односно ревіталізації будинку у узшим центру Осиеку, а за потреби Матки словацкей Осиек. Тото пишеме же би ще препознала значносць потримовки матичнєй жемі за хтору Руснаци ускрацени.

Агнетка Балатинац

Тихана и Огнен Здравкович представяю КУД Руснацох Осиек на 6. Дньюх словацкей култури у Осиеку

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ЗОЗ ПЕТРОВЦОХ НА ФЕСТИВАЛУ ТАМБУРОВЕЙ МУЗИКИ „МЕЛОДІЇ РУСКОГО ДВОРУ“ У ШИДЗЕ

Хлопски хор КУД Яким Гарди

У организациі КПД „Дюра Киш“ зоз Шиду 30. юлия отримани петнасти по шоре фестивал тамбурових оркестрох под назву „Мелодії Руского двору“. На тим фестивалу попри домашніх оркестрох представело ше и КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох. У рамикох манифестації отримана роботня руского чесаня власох хтору домашні отримали з помоцу КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова.

а як ше власи приихтую за баршонь и фітюлу представела Магдалена Надь зоз Дюрдьова. Надалей у голу Летнєй владическей резиденциї отворена вистава 18 фотографийох портретох автора о. Михайла Режака, як и вистава макетох ладьох автора Мирка Беркеша зоз Шиду, а и о. Режак виложел макети двух ладьох хтори вон виробел. Здружене женох „Маря“ зоз Шиду и Здружене женох

У тамбуровим оркестру и члени КУД Осіп Костелник зоз Вуковару

„Бикичанки“ порихтали етноштанди, а и НВУ „Руске слово“ мало штанд зоз кнїжками и найновшима виданями.

Побиднік 15. Фестиваля тамбурових оркестрох „Мелодії Руского двору“ хтори всботу отримани на летнєй бини у порти Летнєй владическей резиденциї у Шидзе бул оркестер Културно-просвітного дружтва „Дюра Киш“ зоз Шиду, друге место освоел

оркестер КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова, а трете Народни оркестер „Юлиян Рамач Чамо“ Дома култури Руски Керестур.

Присутних привитал председатель Национального совету Руснацох Борислав Сакач, а Фестивал урядово отворел председатель Скупштини општины Шид Тихомир Стаменкович.

Звонко Костелник, проф.

ОТРИМАНИ ФЕСТИВАЛ ЖРИДЛОВОГО ШПИВАНЯ У ДЮРДЬОВЕ

Женска шпивацка група КУД Яким Говля у Дюрдьове

Музичне провадзене КУД Яким Гарди

У Дюрдьове, 20. августа, отримани 19. фестивал жридлового шпиваня „Най ше не забудзе“. Фестивал започаў на 16 годзін зоз виставу под назыву „Дакеди було“ поставену у Рускай школы, а предлужел ше зоз змагательну часцу на 20 годзін у Велькай сали у Дюрдьове. Того року, окрем домашніх, наступели шпивацкі групи зоз КУД „Жатва“ зоз Коцура, КПД „Карпати“ зоз Вербасу, КУД „Іван Котляревски“ зоз Бікічу, РКУД „Др Гаврил Костельник“ Кула, КПД „Дюра Киш“ зоз Шиду, РКЦ з Ноўгаго Саду и як ёдини представітеле зоз Горватскай КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцах. У рэвіяльнай часцы Фес-

тыва наступілі домашні, Дзівоцка шпивацка група КУД „Тарас Шевченко“, котра окреме розвешела публіку зоз познатым рускім шпіванкамі, та велі у сали и самі зашпивали. По думаю фаховага жирия, першу награду достала женска група РКЦ Новы Сад хтора одшпивала шпіванкі „В каліновім лішче“ (а капела) и „Шугайчко прешвечены“. Специялну награду за цалосны наступ того року достала Женска шпивацка група КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцах котра ше представіла зоз шпіванкамі „А кед пані млада“ (а капела) и „Шедла мушка на конарик“. Наградзены достали малюнкі, а кожде культур-

но-уметніцке дружтво доста-ло дзбан як памятку за свой наступ у Дюрдьове. После змагательней часцы програмы, учашнікі и нащывітеле мали нагоду ше дружиц у просторыях КУД „Тарас Шевченко“ при вечери, музыки и танцу.

Специялна награда за Миклошевчанкі

Кед ше спомні Женска шпивацка група КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцах, шыцкі хтори маю даяку вязу зоз культурным животом Руснацох, знаю хто вони и цо вони. На тым своім статусу вредно робя уж 14 роки, а свою квалітету и упартосць ішце раз потвердзели на 19. фестивалу жридлового шпиваня „Най ше не забудзе“ отриманым у Дюрдьове. Женска шпивацка група з боку фаховага жирия освоєла специялну награду за цалосны наступ. З оглядом же фестивал ма змагательны характер, вец и препозіцыі за участвоване на фестивалу ясни - кожда шпивацка група мушки одшпивац два цо старши жридлово шпіванкі, ёдну а капела, а другу у провадзеню оркестра. Того року Миклошевчанкі ше зоз шпіванку

„А кед пані млада“ здогадли як то дараз було кед ше дзівіца одавала и як зохабяла нё лем своїх родичнох, але и свой вирни пайташки. Зоз провадзенем оркестра одшпивали и стару шпіванку „Шедла мушка на конарик“ хтора ма рижні мелодійні верзіі, а Миклошевчанкі ю одшпивали так як ше ю дараз шпивало у іх валале. Шпівачкі котры того року кро-чели на дюрдьовскую біну були: Леся Мудри, Любов Колесар, Любіца Грнчар, Ген-ка Краснік, Наталя Коліч, Марія Філіповіч, Санела Поточки, Веріца Гудак и Ана Бучко, хтора и руководителька групи, а музично их провадзели Тео Медеши, Ярослав Медеши и Звонко Рускай зоз Петровцах. Кед ше подума же того року Миклошевчане преславяю 100 рокі културнай діяльносці, вец тата спе-циялна награда ішце ёдена културна мозаічна часточка хторы гутори же дзека и любов ту свайму дава моцні фундамент же би ше не забувало власне, але є и вітор до хрибта за гевто цо приходзі.

Ана Бучко

Освоена специялна награда за цалосны наступ

ТИДЗЕНЬ КУЛТУРИ РУСНАЦОХ И УКРАЇНЦОХ ПРИМОРСКО-ГОРАНСКЕЙ ЖУПАНИЇ

Женска шпивацка група КУД Яким Говля

Манифестация културы хтору организуе Дружтво Рушняк того року тирвала аж двацец дні, од 6. по 26. юний. Организавана далёко ад штредку Руснацох Вуковаре, у условійох велькай асимілациі и борби же бы бы наш ідентітет отримал спомедзі 22 национальні меншини Городу Риєки, дзе найвецей роби Културне дружтво Руснацох

и Українацох „Рушняк“ Приморско-горанской жупаниї, манифестация отримана 18. раз и постала препознатліва у цялій Горватской и ширше.

Длуге тогорочне тирване манифестації виросло з потребы указання богатства и традицій нашей культуры цеком теліх роках основання. Наша жупания не зна достаточнно о нашей культуре, гоч бы мы барз закладаме указац нашо вредносцы и успихи як у тे-
рашњосцы, так и у преш-

лосци. Велькі национальні меншини нас прыискаю и дриляю ше, забераю найкрасшыя прасторы за наступі, а даёдным матичны жемі купели и хижы за хасноване, але мы и без того обстали з квалитетну роботу. З манифестацію културы указуеме вредносцы и нашей и ширшей культуры национальных меншинах ПГЖ.

Програма ше адвивала у трох местох: у Риєки, Опатії и Матульох, хторы наймоцнеше руске културне шедзиско у нашей жупаниї. Були облаштены найзначнейши роботны активносцы нашого Дружтва: малярство, преподаваня, промоції трох збиркох рускай поэзії, а коруна манифестації был концерт национальных меншинах у амфитеатру у Матульох, найвекшим у рэгіі.

Отворени аж 4 малярски выставы у элитных галерыйох за-

хтори достаты добры рецензіі. Указали зме свойо найудатнейши роботы, а викладали 15 авторе.

Нащывеносць была добра зоз чим и роботы достали одвітуцу увагу. Промоція трох двоязичных збиркох рускай поэзії автора Владимира Провчия софинансаваных з боку Совету за национальні меншини влади РГ и При-

и достали моцны апалузи. Дали шицко од себе, мали досць младых учашнікох, шпивачох и танчнікох, а Женска шпивацка група шпивала на высокім уровню.

„Просвіта“ з Вишкова по треци раз госьце на нашей манифестації, ма добру диригентку хтора им рихта традиційни репертоар.

Бошняци тиж так мали стан-

Затанцовала ше у матульским амфитеатру

морско-горанской жупаниї, тиж была успішна.

Отриманы два преподаваня на тему Руснацох, народу хторы нестава и о живоце академіка Тараса Шевченка. На концу отриманы концерт национальных меншинах у матульским Амфитеатру на особну ініцыятыву начальніка Општини Ведрана Кінкела. Велькі амфитеатэр з дзвигнуту біну декорованы зоз плахтаркамі. Участувалі штири Дружтва: КУД „Яким Говля“ з Міклошевіцах зоз Женску шпивацку групу и танечную секцию, хор сербскаго КУД „Просвіта“ з Вишкова, Бошняцка национальна меншина Приморско-горанской жупаниї и домашні КД „Рушняк“.

Міклошевске Дружтво было найчисленшэ, наступело зоз дуэтам младых шпивачох, Женску шпивацку групу и младими танцшамі. Вони бліщаці, успішно наступели

дардно високі уровень у шпиваню севдалинкох. КД „Рушняк“ як и віше представял дует Провчійовіх, Вера и Владимир. По законченю програмы учашнікі ше затримали у заєдніцким друженю зоз малу закуску. Публікі того року не было велью. Наш велькі труд не был медийно поправданы, гоч медії были поволаны.

На остатку можеме щыро подзековац КУД „Яким Говля“ зоз Міклошевіцах, другім Дружтвом хторы учасціввали на нашей манифестації и организаційному одбору КД „Рушняк“, як и нашим софинансіером, медзі хторима найзначнейши Совет за национальні меншини РГ, без чиіх бы средствах тогорочна културна манифестация „Тидзень культуры Руснацох и Українцох ПГЖ“ не могла быт отримана.

Владимір Провчі

Заєдніцка фотографія учашнікох на тогорочнай манифестації Тидзень культуры Русинох и Українцох ПГЖ

„РУШНЯК“ НА ПОДОБОВЕЙ КОЛОНІЇ ПРИ МАДЯРОХ

Роботи членох КД Рушняк

Од 2. по 4. юлий у организації Демократської заєдніці Мадярох Риєки по петнасти раз отримана Подобова колонія на хторей од самого початку по нੱшкa участвує и КД „Рушняк“ ПГЖ.

Того року участвовали штвєро маляре, члени нашей Подобової секції. Звичайно участвовали Владимир Провчі, Мирта Блажевіч, Гой, а по перши раз и Верица Провчі з роботну техніку батик

(малюнки на гадвабу).

Робело ше у їх просторийох на Печинох у Риєки, у вили Ана. Просторій окреме красни зоз розкошними рошлінаами коло вили, а приемна предсідателька Зденка Шибалин Клепац барз похвалела нашу роботу. Учасц вжали пейц дружтва и седемнац авторе рижних малярских квалитех, углавним на аматерским уровню. Мотив бул приморски край, але ше того не муз-

Учашнікі Колонії

шело виключно притримовац. Дзепоєдним автором помагала и менторка Ерика Меданкіч. „Рушняк“ успишно обробел тему ладьюх и марини, за цо достал и подзековане. На колонії друкованы каталог у хторим у першай часци друкована биография авторох и реплика ёдней з їх роботох у фарбох, а учашнікі достали и майци з логом Колонії.

У Каталогу пані предсід-

телька написала „Малюнки з колоритом и чаривносцу власного видзеня швета коло себе указую же швет уметносцы може припадац шицким, як творителем, так и патрачом, бо у їх очах наставаю рижни димензії, глубини и порученя. Подобова уметносц и дружен творителью оплеменюе наш каждодніови живот“, на чим зме єй барз подзековни.

Владимир Провчі

ПОНАД СТО УМЕТНІКОХ НА ПОДОБОВИМ СТРЕТНУЦУ У РИЄКИ

На трсатским Старим городу у Риєки, 2. юля отворена трицета, ювілейна подобова манифестация „Пул каштела“, хтора прицагла 104 уметнікох, цо аматерох, цо академских малярох и студентох. Вельki простор коло трсатской церкви по Каштел бул цалком завжати. Организатор було Дружтво товариших Трсату, чия предсідателька Ружица Анжман була барз задовольна з одволаньом викладачох, хтори окрем з Риєки пришли и з околіска, та и зоз Вараждину, Загребу, Пули и других местох.

Стаэмни госци на манифестациі КД Рушняк ПГЖ зоз штирома викладачами, а наш член з України Гой Гриша

Роботи Владимира Провчия

бул озбильни кандидат за главну награду. Гоч ю нє достал, виложел барз добри малюнки хтори ше попачели

техніки и Мирта Блажевіч зоз малюнками квеца. После двух пандемийских роках тераз ше шлебодно викладало, цо и прицагло таке импозантне число уметнікох. Пре вельку горучаву, окреме коло поладня, було меней нащывітэльюх, та и предане нёвельке число роботох, гоч шицко виложене було на предай. Вельо ше бешедовело о малярских роботох и давало совити, анализовало ше роботи цо барз хасновите младым уметніком з нёвельким іскусством. Награди ше доставало за аматерску, академску, студэнтску и дзецинску работу.

Владимир Провчі

ИНФО СЛУП У МИКЛОШЕВЦОХ

У нěдавней нашиви Миклошевцом замерковали зме у центру валала инфо слуп. Понеже то цошка нове, застановели зме ше и поопатрали. Инфо слуп поставела Општина Томповци хторей припадаю и Миклошевци. На инфо слупу, на сучасни способ, з дотхнуком пальца по екрану, мож найсц велї хасновити информациї, як з историј местох хтори облапя Општина Томповци, так и хвильково информациї о збуваньох у самej Општини, та о проектах хтори ше планую, лебо су уж витворени.

Ту мож найсц и важнейши контакти зоз самej Општини, та здравственай амбуланти, огњогасцох, як и поштанского уряду.

Инфо слуп у центру
Миклошевцох

Медзи иншим мож пречитац хасновити информации и о самих Миклошевцих, институцийох и здруженьях хтори ту исную, як у Миклошевцих, так и у

других местох у општини, а

тиж мож поопатрац и даскељ прекрасни слики самих валалох.

Тијак мож послац и карточку да єдного места як ше дакеди посыпало у обичнай паперовай форми, лем терац на електронїcki способ.

За наймладших, а може и за старших, на инфо слупу поставени и даскељ бависка хтори ше може бавиц док чекаце на автобус, лебо за розвагу кед сце у центру валала.

За тераз инфо слуп лем на горватским язику, а наздаваме ше з часом будзе надбудови, та же будзе и на язикох националних меншинох яки биваю у Општини Томповци.

Поведли бизме, интересантна и хасновита новосц хтора уведзена у єдним малим валале, малим по числу жительох, ал€ вельким по успіхах здруженьях, од культурно-уметніцких та по спорту, прето тата геста чолнікох Општини значна за призначиц и похвалїц.

Агнетка Балатинац
Фото: А. Балатинац

ФИЛМ ФЕСТИВАЛ И РУСКА НАЦИОНАЛНА КУХНЯ

Члени КУД Осип Костелник опрез штанду зоз єдлами

Вуковар Фilm Фестивл – фестивал по-дунайских жемох у Вуковаре отримани од 29. юния по 3. юлий. Фестивал ше отримує од 2007. року и то єдини фестивал хтори ше отримує дословно на Дунаю. Обдумани є так же би рекламивал и ширел креативне воздзвигнуце филмашох зоз подунайских жемох. Организаторе фестивала Discovery film, Город Вуковар и Горватски дом Вуковар.

У рамикох тогорочного Film Фестивала, после двух роках прерви, ознова була организована презентация националних кухньох.

Остатнього дня фестивала, 3. юния, була презентация рускай националней кухнї, хтору зреализовало КУД „Осип Костелник“ Вуковар, точнейше креативна секція „Прадки“. За тогу нагоду смачни руски специалитети порихтали

вредни руки вуковарских женох, а то були Олена Поштич, Наталия Барна, Ружа Пранїч, Мария Закалюк, Олга Лукач и Любица Гаргай.

З тей нагоди на столе ше нашли капушанікі, белюши, кромплянікі, на сухо зоз кромплями, сиром и маком, бобальки, череги, вецей файти ценких рейтешох и кифлочкох, пита зоз яблуками, та и варена шунка и сирец. Зацикавеносц госцох за им незвичайни єдла була велька, та членїци секцї „Прадки“ дзечнє одвитовали на поставени питаня. Питаня були од того же зоз чого направене одредзене єдло, та по нагоди кеди ше их приготавляло и єдло.

У прекрасним амбіенту заградки готелу „Лев“, на задовольство шицких, тото дружене у приемнай атмосфери тирвало од предвечарших годзинох по змеркане.

Лю. Гаргай

Зацикавеносц була велька

БАРНОВО ПИСНІ НА 32. „РУЖОВЕЙ ЗАГРАДКИ”

Звонимир Барна наш руски поет зоз Вуковару, хтори ма и видану дуо збирку поезій зоз Меланию Пап „Дом у шерцу“, того року мал два писні на Фестивалу „Ружова заградка“ у Новим Садзе. Барна пише поезию у шлебодним стиху, але ше з тей нагоди опробовал и на єден таки иншаки способ, зоз риму. На його тексти „Руска дзивка“ и „Охабени легинь“ музику написал Огнен Здравкович зоз Осиєку. На конкурсі за фестивал прешли обидва шпиванки. За шпиванку „Руска дзивка“ аранжман написал Б. Тубич, а шпивала ю Валентина Салаг. За шпиванку „Охабени легинь“ аранжман написал Б. Милинкович, а шпивал ю Мирослав Малацко.

Здогадніме ше, 32. Фестивал новей рускей шпиванки „Ружова заградка“ отримани 8. мая у Сербским народним театре (СНТ) у Новим Садзе. На Фестивале були виведзени 14 нови композиций.

З тей Вам нагоди мили нашо читателс понукаме же бисце уживали у прекрасных стихох Звонимира Барни. Шпиванки можеце послухац на Ютюбу, досц лем уписац назву шпиванки, а можебуц у находзацих числох буду обявени и ноти шпиванкох, але то охабяме як предклад нашим у редакции.

Лю. Гаргай

ОХАБЕНИ ЛЕГИНЬ

Мал сом дзивочку з очми белавима,
пошла за другого за очми чарніма.
Оцец мац не дали, оцец мац не дали,
за мене худобного, дац ю не думали.

А дзивочка мила кошулю вишила,
тому легиньови хторому ё мила.
Оцец мац не дали, оцец мац не дали,
за мене нещесного дац ю не думали.

Тераз кошульчику други легинь ноши,
думка на любов лем жалі приноши.
Оцец мац не даю, оцец мац не даю,
на нас обидвоїх ані не думаю.

Мал сом дзивочку з очми белавима,
пошла за другого, за очми чарніма.
Оцец мац не дали, оцец мац не дали,
за мене худобного дац ю не думали.

РУСКА ДЗИВКА

Руска дзивка до руского
ше пооблекала,
легине ме питаю,
я би ше не давала.

Я би ище у мацери
под перинку спала,
мац ми ище ані ручнік
не навишивалася.

Руска дзивка була
барз поприбера,а,
легине ме питаю,
я би ше не давала.

Я би ище у мацери
под перинку спала,
мац ми ище ані ладу
не порихтала.

Руска дзивка у капурки
зоз легиньом стала,
легине ме питаю,
я би ше не давала.

Я би ище у мацери
под перинку спала,
я би ище з пайташкамі
ручнік вишивала.

ДВА КОНЦЕРТИ УКРАЇНСКИХ ДЗЕЦОХ ЗОЗ ШВИЦАРСКЕЙ У МАТУЛЬОХ

КД „Рушняк“ ПГЖ цеком того лёта у Матульох организовало два концерти українских дзецох зоз Швіцарской. О подїї ше бешедовало кед влесце дзечи пребували на летним одпочивку на Опатийскей ривieri. Намира нам була указац схопносц

українских дзецох зоз Тернопилю хтори у вибеженстве у Швіцарской, у месце Гера. Вони з мацеру вецец роки жию и школую ше у месней Музичнай школи, док им оцец роби у Велькай Британії.

Понеже су ридко ведно, тот заєдніцки тротижньови одпочивок им добре пришол.

Хлапец Малич Василий ма 16 рики и грае трубу з хтору ше преславел. Грае авторизовану и популярну музику, а наступа ведно зоз 10-рочну шестру Малич Олену хтора грае на флаути.

Труба облюбована инструмент

Перши концерт озбильней музики отримани 20. юлия у салону вили, а пре подлу хвилю, нажаль, пред малочислену публику. Выводзени були композицій шветовых и українских авторох, а млади пиянисти наградезни зоз моцним аплаузом.

Други концерт отримани 21. юлия на дворе пред фонтану дзивки хтора шпи. У публики було велью нащывительох, углавним туристох з України, Словачкей и Италиї. Шицки були барз задовольны и щешліви, а дзечи до Швіцарской однесьли красни памятки и дожица.

Іх жадане же би нам и нарек пришли грац, цо ми дзечне витаме.

Владимир Провчы

ГРАМАТИКИ РУСКОГО ЯЗИКА (4)

Микола Кошиш, граматика и зборник наукових роботох

Зоз Костельником руски язик дostaл основни правила котри застновели хаотичну асимилацию и котри помогли же би ше язик отримал. Костельникова граматика обявена 1923. року. Вона длуги час була єдина наша граматика.

После Другей шветовей войни ззвели ше нови потреби у нормованю язика. Насампредз треба було обезпечиць учебнікі за школи, але и предлужиць зоз другими кроочаями у нормованю язика. Як зме гварели, граматика то лем една з трох часцюх потребних же би бешеда постала стандартни язик. Други важни период у нормованю руского язика бул час после Другей шветовей войни. Руски язик постал язик национальней меншини и мал право на присутносць у рижних сферах живота: од образовних, информативных, культурних, политичних... Настал час кед Костельникова граматика нє могла провадзіць шицки тоти потреби. То час кед вельки шлід у языку зохабел Микола Кошиш.

У повойновим чаше ясно ше указала тенденция пущыц най ше руски литературни язик развива стихийно. То ше мушело зопрець. Праве у тот час звязел ше Микола М. Кошиш так природно и нeобходно як цо то було и з Костельником на початку вику и 20-30-их роках. У своїм кратким творчим и животним

вику Кошиш велько направел: 1965. р. видал учебнік Мацеринска бешеда. Часц I. Граматика за 5. и 6. класу,

1965. р. видал Работну кніжочку зоз граматики за 5. класу,

1965. р. видал Работну кніжочку зоз граматики за 6. класу.

1966. р. постал руководитель Комисії за правопис руского язика,

1967. р. видал учебнік Мацеринска бешеда. Часц 2. Граматика за 2. класу основнай школи,

1968. р. видал учебнік Мацеринска бешеда. Граматика за 8. класу,

1968. р. видал контролни задатки зоз мацеринского язика за 8. класу,

1970. р. видал Граматику руского язика за 5. класу основнай школи,

1970. р. видал контролни задатки з граматики руского язика за 5. класу,

1970. р. обявел Словнік терминох: сербскогорватско-руски и руско-сербскогорватски,

1970. р. постава перши предсидентль Дружтва за руски язик котре основане того року,

1971. р. видава Правопис руского язика,

1972. р. видава Приручны терминологий словнік сербскогорватско-руско-українски.

Мушиме надпомнунц же перша Кошишова граматика Мацеринска бешеда, обявена 1965. року, точно 43 роки после Костельниковей граматики. У таких часох то длугохи период.

Нажаль, вчасна шмерц 1973. року, у 45. року живота, застновела творчосць Миколи Кошиша.

Тот неподполни попис виданьох розодкрива Кошиша як

нормователя литературного язика Руснацох. Як зме на початку тей серії текстох наглашали: кажды нормовани язик мушки мац словнік, граматику и правопис, а попис Кошишовых роботах розодкрива го як универсалного нормователя руского язика котри зложел шицки тоти три точки на котрих стої наш язик. Бо, на приклад, Кошиш правопис и нешкя актуални, а шицки научово граматични термини котри уведол Кошиш у своїх граматиках, зачувани и по нешкя. Шицки ми руски язик учели по Кошишовых граматиках.

Окрем того, Кошиш бул и автор понад двацет статох о рижних актуалних питаньох руского язика.

Микола Кошиш бул свидоми шицких опасносцох билингвалносци, непрерывного впліву векшинского язика, наглих потребох котри ше отверали пред младим литературним язиком. О його одвичательносці шведоча и научово роботи котри обявивал, так у тексту „О языку, правопису и словнику“, гвари:

„Пробовал сом зазначиць норми котри у нім (язику) уж витворени прето же би ше стабилизовал и же би мал у своім розвиваню тварду основу на котру ше опре же би могол легчайше напредоўваць“.

Учебнікі и граматики руского язика за школу по шейдзешати роки нє было. Хасновані угглавним буквари и читанки. Костельникова Граматика була наменена баржей за учительюх як за школярох, а окрем того, у тот час уж була застарена и неподполнна. Задаток створиць таки учебнікі поставил пред себе М. Кошиш на початку 60-их роках.

Окрем того, Микола Кошиш робел на граматики руского язика хтора мала буц нормативного характеру, т.е. мала одредиць норми сучасного литературного язика. Медзитим, йому ше не удало закончиц туту граматику – прервала го шмерц. Заш лем, 1974. року Завод за видаване учебнікох видал тото цо Кошиш скончыл закончиц под назву „Граматика руского язика I. Фонетика. Морфология. Лексика“. Длуги час, знова слідуюци 40 роки, то бул найобширнейши друковані опис руского язика.

Творчосць Миколи Кошиша нє лем на научовим плане, але и його литературна творчосць и дружтвена активносць шведоча о його вельким творчим потенціялу, котри ше, нажаль, нє мал часу у подполносці реализоваць. Але, заш лем, и през тот кратки час Кошиш велько зробел: написал учебнікі з виучованя мацеринского язика за шицки класи основнай школи, як зме уж гварели, обезпечел видання за шицки три часци на котрих ше опера литературни язик – граматику, словнік и правопис.

Окрем того, нє треба забуваць ані Кошишову научову роботу през статі котри после його шмерци обявени у окремнай книжкі.

Гоч ше активна, плодна и творча діялносць Миколи Кошиша одвивала практично лем през осем роки: од 1965., кед вишла перша граматика, по 1973. рок, по його трагичну шмерц, можеме шлебодно повесць же Микола Кошиш створел други период у розвою руского язика.

Оксана Тимко Дітко

БЛ. ПЕТРО ПАВЛО ОРОС - НОВИ БЛАЖЕНИ НАШОГО РОДУ - І ЧАСЦ

бл. Петро Павло Орос

Нови блажени з нашого Старого краю

Початком августа у Риме докончени поступок вигледованя за проглашене за блаженого о. Петра Павла Ороса, грекокатоліцького священіка Мукачевської єпархії. Як мученик вон страдал на швето Велькей Матки Божої. Понеже не сцел грекокатоліцьку церкву на Подкарпатській Русі елиминовац и припойц Московскому православному патріярхату, бул

Кнїжка о животу бл.
Петра Павла Ороса

назначені за лапанє и елиминацию, цо нешка мож видац зоз доступних державных жридох.

Увод

Обласц Подкарпатской Руси иншак аж по Другей шветовей войни 1946. анектована до нешкайшої України у тедишинім ССРУ и од теди ше и наволус Закарпатска Україна. По теди културално, економски, розвойно, политично и духовно тата обласц припадала стреднеевропскому ареалу. Нешка окрем Закарпатя шицок тот подкарпатски простор дзе жио и нашо людзе витворююц ознака часц обединеней Европи (Словацка, Мадярска, Румунія).

Ми нешка лем з дальншого себе можеме посвидомиц яки моцни пременки наставали у тедишиніх часох на гевтих просторох, окремно за интелигенцию котра була унапрямена гу Бечу, Праги, Будимпешти, Пряшову, а у нових обставинех вошла до такволаного Восточного блоку. Исте ше одножело и на церкви, окреме кед не були подложни и прихильни державному апарату у Москви.

Животна драга у младосци

Петро Павло Орос народзены 14. юлия 1917. року у валале Бири, у восточней Мадярской. Оцец му бул грекокатоліцьки священік по мену Янко (Янош), а мац Елизабета, р. Раковски.

Валал Бири ше находзи 105 км од Ужгороду, блізши с Румунії як нешкайшої України, Лем 20 км од валалу Бири находзи ше город Ніредъхаза (Nyíregyháza), котри уж єден час пре новонастали историйни обставини тиж шедзиско грекокатоліцкого владичества, але у чаше кед Петро Павло Оросов народзени то ище шицко була єдна Мукачевска єпархия.

Уж як дворочни хлапец Петро и його брат Иван остали без оца. Паніматка ше перше врацела гу своіому оцові, тиж священікові, а неодлуго ше у родним месце преодала за новтаруша Тибора Дудинского. Кед Петро мал 9 роки, умарла му и мац. Його очух, гдовец Тибор зоз штирима дзецимі ознака ше оженел. Петро и Иван як двойо старши дзеци пошли до дідовей шестри Ани, р. Орос хтора була одата за священіка Шандора Сабоа, а котри службовал як парох недако од Ужгороду.

У тот час Петро закончел основну школу и 1928. року рушел до ужгородской гімназії. Кед 1933. року умар о. Шандор, о Петрови и Иванови бригу превжал Шандоров брат священік о. Андрия Сабо, котри службовал недалеко од Хусту. Петро у Хусту предлужел школоване и матуровал 1937. року.

Як видно, Петрово дзецинство ше одбувало на тромеді нешкайшої Мадяр-

скей, Словацкей и України, теди єдней держави, трох управах, у єдним владичестве, дзе спомедзі других жил и його родни народ котри му и у презвиску бул зазначени. За Петра пише же окрем мадярского бешедовал русински, словацки и українски, а по законченім школованю владал и з латинским и французким. То о нім писала Єлизавета Оросова 2012. року. Вона була дзвівка Петрового брата Ивана, а о. Петро бул єй кресни кум.

Священіцка служба

Петро закончел богословию у Ужгородзе, рукоположени є 28. 6. 1942. як неоженети священік од владики Александра Стойки у валале Доманинци при Ужгороду. Истого року о. Петро бул дозвачени за капелана у Вел. Комяти, а потим 1946. року за пароха до валалу Билкох.

О. Петро Орос ведно з о. Александром Хиром бул потайно пошвецени 19. 12. 1944. за помоцного мукачевского владику од бл. владики Теодора Ромжи, котри мал информацию же ше рихтало ликвидацию грекокатоліцкей Церкви на Закарпатю и же би и сам могол буц загарештовани. Шведки того факту канонік о. Штефан Бе(и)ндас и о. Мирон Бескід, як и фамелия Оросових.

о.Владимир Седлак

ОТРИМАНИ ЛИПОВЛЯНСКИ СТРЕТНУЦА 2022

НА ЛИПОВЛЯНСКИХ СТРЕТНУЦОХ НАСТУПЕЛО КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ПЕТРОВЦИ

Миряна Олиуич, Бахрия Сейфий и Йосип Крайчи

Нащывітеле панел розправи

Тогорочни Липовлянски стретнуца тирвали три дні, од 26. по 28. август под високим покровительством Предсідателя Републіки Горватской.

Пятаок, 26. августа на 17 годзин у парку организованы Дзецински активносцы на хторых ше наймаладши опробовали и фабреню тварох, участвовали у интерактивней предсавтви „Ботанічаре“ намененай дзецем зоз оводох и нізших класох ОШ, а мали и подобову рботню под назве „Креативни и активни“ хтору предводзело кутинске Дружтво нашо дзеци. На 18 годзин у Дружтвеним доме Конар Маткі Горватской Липовляни организовало пред-

ставяне кніжкі „Кед би ше мне питало“, на 19 годзин наступали стенд-ап комичаре на летней бини, на 21 годзин на фодбалскім терену организовани огньови шоу, од 21,30 публіку забавял музичар Тоні Цетински, а од 23,30 познаты тамбурови состав „Славонія бенд“. До рана забавял діскджокей Нік Бане. Всеботу, 27. августа, од 10 по 18 годзин була отвотрена Словацка хижка за розплатране, од 15 по 19 годзин Спомін хижка Йосипа Козарца, а на 16 годзин паралельно ше отримали вецеі активносцы: Панел розправа у просторе Народней читальні на тему „Іскусства у применеваню Уставного закона о правох

національных меншинах у РГ“; Етно-гастро саям и саям ручнай творчосці на штаднох у парку, на хторых національні меншини викладали свою гастрономску творчосці и другі аспекты власнаго ідентытета, а за тот час присутніх у парку забавял тамбурови оркестер „Весели капки“. На 18 годзин организованы святочны дефіле культурно-уметніцких дружтв, національных меншинах, учашнікох тогорочних Липовлянских стретнущох, же би святочне отверане Стретнущох было отримане на 19 годзин, после чого наступели дзешец Дружтва національных меншинах зоз РГ. По законченай програмі отриманы велькі og-

њомет, а од 21,30 присутніх забавял тамбурови оркестер „Фіякер“, а од 23,30 го заменял тамбурови оркестер „Гараві“. Внедзелю, 28. августа, на 9 годзин организоване змагане огньогасцох, турнір у бочанню; на 10 годзин була Служба Божа за Україну, на 11 годзин бициклистичне змагане и Подобова колонія, на 12 годзин ловарски стретнуша, на 16 годзин змагане у лапаню риби и турнір у пикаду, на 17 годзин кратки концерт Закарпатскага акадмскага народнага заслуженага хору зоз Ужгороду, на 17,30 спартски виволаня за дзеци, на 19,30 танечно-акробатичны шоу и на 20,30 кино на отворенім.

Штанд зоз нашима виданнями и рускими традицыйним ёдлами

КУД Яким Гарди у святочным дефілеу учашнікох Липовлянских стретнущох

Краса руского облечива

Александар Толануер, председател Совету за национални меншини РГ

Учашніки програми пред початком концерту

Часц членох КУД Яким Гарди и КУД Осиф Костелник за бину

Панел розправу „Искуства у применюванию Уставного закона о правах национальных меньшин в РГ“ як модератор водзел Йосип Крайчи, председатель Матки Словакох Липовляни, а його госьці були Бахрия Сейфич, заменіца директора Уряду за людски права и права национальных меньшин Влади РГ и Мирияна Олуич, заменіца жупана Си-

сацко-мославацкой жупаний. У уводним слове Й. Крайчи наглашал же панел задумани як виказоване позитивных фактох у применюванию Уставного закона о национальных меньшин и наведол приклад Липовлянскаго штредку у хторим без тэнзийох жию 13 национальных меньшини, у са- мим месце робя культурно-уметніцки дружтва Словакох,

Чехох и Українцох, а чио ше язики виучую по моделу Ц у ОШ „Йосип Козарац“. О улоги Уряду за людски права и парва национальных меньшинох РГ детальнейше бешедовала заменіца директора Уряду Бахрия Сейфич, хтора ше врацела до часох од кеди така организация иснуе, ище од 1992. року. Назви организаций ше менели, але главна наменка осталаса иста – вона ше фундаментує на очуваню шыцких людских правах, медзи хторима и право национальных меньшинох на очуване власнога идентитета през культурни, просвітни, правни и други активносци. Уряд приноши предклади и акты ускладзени зоз Уставом РГ и законскими актами вязанима за тоти сегменты и провадзи ёх витворыўсане. Спрам ей словох, требало бы же би пропаднікі национальных меньшинох кождого року послали огляднүце на применюване Уставного закону у ёх штредку и дали даяки зауваги, але ше того и не витворює найажурнейшэ. Заменіца жупана Сисацко-мославацкой жупаниї Мирияна Олуич бешедовала о добрей сотрудніцкай пракси меншинских заступнікох у ёх жупаниї, але и почежкосцюх у материяльному потримованию роботы жупанийских меншинских Радох и представнікох, и зменшоваю средствах за тот

рок, что може повяzaц и зоз пошлідкими трещеня жеми и экономской кризи. На питане чи ше по обявіованню результатах попису жительства пременя на нізке виборни праги за представельцах и членох жупанийских меншинских Радох, не мала конкретни одвит, понеже то ингеренция Собору. Присутних привітал и начальнік Општины Липовляни Никола Горват и директорка бібліотеки Маріта Штэлма, хтори начішлесли позитивни приклади сотрудніцтва медзи национальными меншинами у іх месце.

Штанды на хторих национальных меньшини виложели свой гастрономски специялитети и другу творчосц коло 18 годзин обишол председатель Совету за национальные меньшини Александр Толнауер у провадзеню даёдних членох Совету и локальных представельцах власці. Затримал ше на хвильку опрез штанду нашай рускай национальнай меншини на хторым Союз Русинох РГ виложел нашо виданя и часописы, а КУД „Яким Гарди“ часц руских традицыйных едлох. А. Толнауер наглашал же є упознати зоз нашу роботу и же шыцки нашо видня уж ма на столе у Совету, на цо главна и одвічательна редакторка Вера Павлович винесла свой задовольство з його интересована-

Хлопска шпивацка ґрупа КУД „Яким Гарди“ на сцени

Венчик руских танцох

Ярослав Медеши з ґітару, Тео Медеши з гармонику и Звонко Русковски з басом

Таблічка зоз дефилеу

Петровски танечніки

ньом и информованосцу. Святочну манифестацию отворел началнїк Општини Липовляни Никола Горват, хорти привитал числених госцих зоз РГ и иножемства, а слово вжала и висланїца предсидеца РГ Зорана Милановича и совитнїца за людски права и цивилне дружрво Мелита Мулич, министер Marin Пи-

летич як висланїк предсидеца Влади РГ Андрея Пленковича и висланїк предсидеца горватскаго Собору Гордана Яндровича, жупан Сисацко-мославацкай жупани Іван Целяк. Привитне слово отримал и Александар Толнауер, предсидетель Совиту за национални меншини РГ. У програмы участвовали КУД

„Липа“, Липовляни, Словаки КУД „Ондрей Пекар“ Соляни, у меню Руснацох РГ КУД „Яким Гарди“ Петровцы, Мадярске КД „Непкер“ Осиек, українске КПД „Карпати“ Липовляни, Ромски ресурсни центр Дарда, Сербске КД „Просвита“ Гарешница, „Чешка обец“ Беловар, „Матка Словакох“ Соляни и Закарпатски академски народни заслужени хор зоз Ужгороду.

КУД „Яким Гарди“ з Петровох наступело у сотрудніцтве з двома членами тамбурового оркестру КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, а на Липовлянскай бини виведло народну писню „Червена ружа трояка“ под руководзеньем Томислава Дудаша, танечна секция одтанцовала „Венчик руских народных танцох“ у хореографії Звонка Костелника.

За конец можеме лем дац зувагу же за отримоване то-горочних Липовлянских страстніцох видзелени быво-но вельки материялни сред-ства з вецеи бокох, з боку уряду Предсидеца РГ, Совиту за национални меншини РГ, вериме и жупани Сисац-ко-мославацкай, а старане о припаднікох националних меншинах и самих учащнікох було поверхове. Людох нє дочекало розхладзене пице, ані их нє випровадзели зоз танером цеплого ёдла, алे им подзелені ланч пакеты же бы ше, озда, нє затримовали дружей у розтанцованим и разбавеним штредку места хторе забавляли професийни тамабурово ансамбли. Остава нам горки смак у устох после шицкого.

Вера Павлович

Слово мацерово

Пише:

Агнетка Костелник Балатинац

МЛАЦЕН€ ПРАЗНЕЙ СЛАМИ

Ми Руснаци, поведли бизме, добри народ. Миролюбиви зме, не збитліви, кельо лем можеме, патриме не уходзиц до зраженьюх, але часто праве тоти нашо прикмети велі злохасную, а як у кождым житу рошнє и куколь, та так и при нас Руснацох. Злохаснован€ дачиёй доброти дзекеди резултус зоз одцудзованьем од руснацтва, бо як сом написала, добра руска душичка не жада ше зразковац, дзечнейше пойдзе зоз такого стредку.

Тих дньох, а з часу на час и скорей, мам нагоду чуц критику на роботу Руснацох у Рэспубліцы Горватскай, на символы яки хаснуме и кельо су у стварносци „нашо“ лебо не „нашо“.

Кельо нам, уствари, як заєдніци хасновите мац таких людох з хторима неперывно приходзи до даяхих зраженьюх? Найцикавше же вони у стварносци ніч не предкладаю як би требалао зробиц, але лем критикую тото цо зробене. Чи то зробене найлепшэ, чи не, чи под вплівом дакого лебо даякей опцій хтора ше дакому не пачи, о тим не будземе тераз бешедовац, але факт же зробене, а исти гевти хтори критикую, не зробели ніч!

Найчастейше ані не раздумуеме о длу-горочних пошлідкох такей файти тумору у национальнай заєдніци. Велі ангажовани Рускині и Руснаци робя волонтерски. Як сом раз писала, у нашей рускей заєдніци мame професийно заняты три особи на 1 986 Руснацох у Рэспубліцы Горватскай (попис зоз 2011. року заув.ав.).

Зоз контактох з дзепоєдніма Руснацами зоз других державох, обачела сом же вони не упущены до организацыйных структурах рускей заєдніци у Горватской, та часто маю погришну представу о тим як то функционуе. Но, та най потолкуем дзе робя тоти три особи. Професийно, на полни роботни час заняты секретар у Союзу Русинох Рэспубліцы Горватской и секретарка у Рады Рускей национальнай меншини Вуковарско-сірмскай жупаниї, а на пол роботного часу секретарка Представителя рускей национальнай меншини Городу Загребу.

Так же, аж ані редакторка Новей думки, односно видавательства и информована не занята у Союзу, але роби гонорарно як и шицкі дописователе. Гонорари уж рокам исти, а кед ше дахто з боку пита чи ше може уключиц же би себе „заробел“, и кед ше му пове кельо ше плацы по ёдней карточки тексту, найчастейше чуєме же ше за таки пенеж не виплаци ані компьютер уключочвац. А ния, видзице, дзепоєдни з нас уключицу свой компютери, „траца“ свой час бо думаю же то заш лем хасновите за заєдніцу, же доприноша очуваню языка и культуры Руснацох у РГ, пишу, бо рахую же док слово живе, живи и народ.

Але, нераз мame пригварки на вельо того, а окреме пригварки знаю присц на адресу особи хтора у стварносци не одвичательна за тото за цо ю обвинюю. Вериме же то прето же таки особи не упущены до организацыйных структурах, лем не знам прецо себе першэ не вежню час упознац ше з тим хто цо роби, и на якей основи, а потым критиковац.

Абрагам Лінкольн гуторел же право на критику ма гевтот хтори порихтани помогнуц.

Векшина у рускей заєдніци у Горватской роби волонтерски лебо за символичны надополненя. Робя прето же любя свой народ, любя свою культуру, жадаю же би Руснаци обстали. Аж ані предсідателька Союзу Русинох Рэспубліцы Горватской не „на плацы“ Союзу. А келі лем волонтре робя у наших культурно-уметніцких дружтвох!

Кед думаше же робота у Дружтве нешка яка була дакеди, мушим вас розчаровац. Телі предписаня и телі папери треба повіполнювац же би ше достало финансійну потримовку, же велі праве пре тото не жадаю превжац должносты секретара лебо предсідателя. А келі аж звити треба написац кед ше пенеж потроши! А и трошиц ше шме лем по одредзеним предписаню и ані куна вецей лебо меней у даякей рубрики хтору „одредзел“ Совет за национальны меншини Рэспубліцы Горватской лебо дахто други од кого ше достало средства.

Прето у нешкайши час водзиц єдно Дружтво вимага не лем вельо часу же би ше увежжало шпивакох, танцошох и глумцох, але и вельо часу же би ше апликовало на средства, а потым и написало шицкі звити. Дзепоєднім то ище віше не ясне, окреме гевтим хтори рокам не жио у нашей держави, а и гевтим старшим хтори ту жио, дзекеди то пребарз компликоване, та ше не пріялпяю роботох коло того.

Прето бим любела кед би шицкі критичаре з нашей лебо других жемох, а окреме гевти хтори после веліх рокох пребуваня у прэйгеканских жемох прішли назад до Бачкей лебо Сріму, скорей упуцованя критики до рукох вжали даякі информатор у хторим найду организацыйны структуры у державох дзе жио Руснаци, пречытаю их, добре ше поинформую о шицкім, а вец, кед же и найду причину за кратику, упуша ю на праву адресу, а ище лепшэ, най понукно ришэнс, та вец критика не будзе лем, як би моя мац поведла: „млацен€ празней слами“.

РОДЗЕНОМУ ВАЛАЛУ

Пре зарю слунка
на крижу турнї,
пре пах ліпи
и шушот тополї,
пре рана
у бісерней росі окупані
и ноци з чипку од гвіздох
виткани,
до Твоіх рукож
живот свой давам,
на вірносц щи,
занавше,
пришагам
и под стреху наймилшу,
дзе ластовка гніздо звіла,
я ше, Тебе, родзени валалу,
знова врацам.

Агнетка Балатинац
Зоз збирки поэзій „Камень гора“

БОМБЕЛ

МИРОСЛАВ НАГАЧ

У тим чишиле Новей думки здогаднєме ще єдного младого польського писателя лемковського походження і велької надії польській літературі Мирослава Нагача, хтори нажаль, нагло і вчас напущел тот швет.

Мирослав Нагач (1984. – 2007.), познати польськи писатель младшої генерації лемковського походження. Народзел ще 9. септембра 1984. року у лемковським валале Гладишов, недалеко од граніци зоз Словацку. Бул єден з найталантованіших младих польських писательох народзених штредком 80-тих роках, генерація хтора дебитувала на початку ХХІ вика, а найпознатша писателька з тей генерації, зоз хтору Мирослав ведно и студирал то Дорота Масловска. Першу свою книжку „Осем штири” написал у средней школи, ище пред матуру, а видал ю 2003. року. Його деби приповедал о младей генерації средньошколцох-парнякох, хтори народзени на концу епохи комунізма, жили у буріовитих роках транзиції (книшка ще зявела аж по матури, же

би прототипи главних подобох нє мали почежкосци у школи). Потим кожного року видавал шлідуюци книжки: 2004. року, написану у духу прози Богумила Грабала, книжку „Бомбел”, а 2005. му обявена книжка „Говля” и

сцека од тайних службох до родного краю... Книжку постгумно, 2009. року, обявела видавательна хижка „Прушиньски и спулка”. Мирослав 2003. року достал награду Літературнай фондациі Наталиі Гал и Ришарда Пон

ского писателя лемковского походzenia.”¹

Автор Бомбела бул надия польской младей литератури. И гоч як писатель искновал лем у польской литератури, бул свидоми свійого руского

Лола”, як психоделична приповедка о младих людзох у вельким варошу. По тей книжки у Польской були два раз поставени театрални представи. Шыцки три книжки обявела видавательна хижка „Чарне”, заинтересована за малу и неафірмовану літературу Польской, та и стредней и восточней Европи, а хотрой шедзиско у валале Воловец, недалеко од Гладишова. Од 2003. року почал студирац културологию на варшавским Універзитету. Потим писал фельтоны до часописох и приповедки, тиж так сценарий за телевизийну серию „Іспит зоз жица”. Його остатнї, фантастично-психоделични, роман „Неззвичайни подїї Роберта Робура” у хторим приповеда о авантурох сценаристи популярней телевизийней серії „Розедзеносц и вреск”, хтори

лаха за свою першу книжку.

Нажаль, напущел нас на-
гло и вчас, у юлию 2007.
року.

„Як и Бомбел до Горлицох, так и ми з тим прекладом рушаме на нову територию хтору по тераз нє нащивели Руснаци. То не лем перши преклад сучасного романа з польского языка на язык бачванско-сримских Руснацох, але и перши прекладательни проект през сотрудніцтво младих Руснацох зоз двух бокох Стредней Европи – Горніци и Войводини.

Гоч сотрудніцтво медзи польскими и войводянскими Руснацами у часопису МАК дало уж даскельо позитивни результаты, тото діло найозбільнейши проект, чий результат книжка младого поль-

походзеня та ще у каждой книжки зявовали препознат-
ліви лемковски акценты.

„Книжка нє була вибрана случайно. Прекладател ёше одлучели праве за ню пре вецей причини. Перша – же руским читательем у Войводини сцеме дац нагоду же би ще упознали зоз сучасну польскую прозу хтору написал Руснак. А то проза хтора на-
справди на високим уровню. Як друга причина то факт же книжка найуниверзалнейша з Нагачовых ділох. Чита ще ю зоз приемносцу, а спо-
соб нарації таки як кед би то сам автор приповедал. То тиж слика сучасного валалу у Бескидох, Карпатах, дзе ще мишаю лемковска и поль-
ска культура.”²

Книжка „Бомбел” була обявена 2004. року и барз

¹ Нагач, Мирослав, *Бомбел*, Руске слово, Нови Сад, 2014., 6. бок.

² Нагач, Мирослав, *Бомбел*, Руске слово, Нови Сад, 2014., 6. бок.

добре ю прияли критичаре и обычни читателе. Мирослав преноши интересантні приповедки главней подоби Бомбела – валалской пияніци, хтори дні препровадзуе на станіці у центру валала. И Бомбел и його пайташе на справди жили, бивали у тим валале, гоч их литературні подоби, то компилациі веций

людзох. Кажда приповедка ше базуе на локальных, карпатских легендох за хтори Мирослав чул у валале, од колегох, але и од баби и діда.

Руски преклад ше дакус розликує од польского оригиналу прето же зоз прекладу вихабена єдна приповедка. Причина тому одвича-

тельне одношене гу политично чувствителльним темом. Тиж так, кніжку ше не препоручує читаць младшим од 18 роках.

Гоч на початку не бул плановани, у медзичаше ше зявели и два важны рочніцы. 2014. року наполнело ше 10 роки од обявйовання кніжкі

„Бомбел” и 30 роки од народzenia Мирослава.

Цо повесць на концу, лем же вас волам до Гладишова, пред станіцу у центру. Шедніце лагодно и слухайце цо вам Бомбел ма повесць.

Андрея Магоч, проф.

ОД ВЧЕРА ПО ЮТРЕ

Перши крохай путованя од вчера по ютре започина з транзицию. Транзицыйна часць одростаня була условно по-ведзене легчайша. Жимни и цми просторії піньвици заменялі цудза хижка. У тим шицким бліщавидлу и бліщаню не було моей Сари Кей зоз амрелом. Гледала сом ю. Годзинами и днями. Питала сом ше чом ю не можем найсць, а охабела сом ю же би ме чекала. Швидко сом похопела. Шицко цо ту було моё була то я, од своїх 128 центах и 25 килох. Жадаш голем дакус забуць на вчера и нашмеяць ше новому ютре. Значи, до ёдней од тих хижкох пришла сом зоз ёдину барбiku хтора могла зогинац ноги. У тедыні час то була ёдина драгоценосць дзивечу хторе нагло одросло у цмоти піньвици. Проблем бул у тим же моя барбика не мала облечиво. Облечиво мали даёдни други дзеци. Цудзи дзеци. Аñї нешкa ми не ясне чом сом заменела праву барбiku за барбиков купаці костим. Теды кед ше то случовало, видзело ше ми як правилна одлука, а заш сом ше мешацами познёйше нашла у своїй новей хижі без барбики патраци до барбикового купацого костиму зоз ёдней часці. Можебуць би то не було важне кед бим шлідом транзиції случайно на панъвашу непознатей хижі не охабела свой бициклистичні геланки. Нешкa кед заврем очи, здогадуем ше як кед би було вчера, одходзим з маму под руку, обрацам ше, а споза мне оставаю вишиц на панъвашу моя бициклистичні геланки. Не гварела сом ей же сом то видзела. Аñї сом ше ей не питала чи ше шмеме враціц назад. Ша, лем же бим нашвидко вжала геланки. Можебуць би ніхто не видзел же сом досць дурна же бим место двох крохайох напредок, направела ёден на-

задок. Пре геланки. Прелігла сом слова, посыпала слизу зоз куцика гамбох. Думам же сом того дня випровадзела значну часць себе, лем сом того теды не була свидома. Нова хижка, нова я, нове рано, нове нормалне, нови нагоди, а заш ше ми лем видзело же не шицко таке яке би мало буць. Як то людзе ту дзе сом маю піньвици, а не маю войну? Прецо? Чом? Нач им то? Питаня пропорционально велькі спрам моїх ширцом отворених очох у цмоти. Задовольна сом. Ту дзе сом мам кус меншее чувство же сом у ненормалним швеце. Почина прилагодзование. Але накеди почало прилагодзование, так чувство того чо не мам поставало вице моцнейшее. Рушам до оводи у хторей ме чекаю моё парняци. На заєдніцкай рочнай фотографії шицкі випатраме подполню ёднакі. Але, я не ёднака, ані блізко. Иншаке шицко цо видзим або дорушым. Выходзим з оводи зоз пайташами хтори плачуци гуторя мацером же су гладні бо не мали ніч за ёдзене. Оставам несподзвіана патарци на маму: „Мамо, як ніч? Мамо, тааакі бухти були“, (розширюю руки найбаржай як можем же бим ей указала цо зме ёдли). Бухта у очох дзецка хторе прешло путоване од вчера по ютре шлід жаданя за нормалним, за животом и миром. Але мир така релативна ствар. Найвекша замка тата же кед го не маш шицко постава таке преходне. Може прейсць и цали живот, а не уда ци ше найсць тот компас у себе. Компас хтори ци дава ужемене гу нешкa, без огляданя гу гевтому цо ше случало вчера и без думаня цо будзе ютре. Маш право буць ту дзе ши под часточку неба кед дзень слунковити.

Панонска морнарка

НЕ СТАРАЙ ШЕ

кед ци ше живот
цалком премені
кед веций не познаш
самого себе
кед ци ше душа роздзера
у непознатих престранствох
власного я
пришол час пременки
пришол час спокуси
пришол час
велького чиряня
до непознатих обставинох
каждоднівосці

застань дакус
посвидом себе
час преходзи
не обрацай ше
дзвигні главу
руш шмелю
можебуць крочиш
до празного
можебуць и препаднеш
але вице ест Єден хтори
дума на тебе
ест вице хто це притримує
або и ноши на своїх плечох
Гевтот хтори це
на дланьох своїх
нарисовал

Лю. Гаргай

РОБОТНІКИ У ПРОСВІТИ

ЛИНГВИСТИКА ШЕ ЄЙ БАРЗ ПОПАЧЕЛА

На конференциі Дружтва за руски ў Новім Садзе 2013

За тото число Новей думки мame чесць бешедовац зоз д.ф.н. Оксану Тимко Дітко, порядну профессорку на Катедри за українски ўзик и кніжковносц, прочалніцу. Оддзеленя за восточнославянски ўзики и кніжковносц и руководительку Катедри за українски ўзик и кніжковносц на Філозофским факультету у Загребе.

Поведзце нам даскељо слова о себе, о своём дзечинстве, младосци и школованью.

Народзела сом ше у Вербаше. Одросла сом у Дюрдьове. Там сом закончела ос-

новну школу по руски. Штредню школу сом закончела у Срімских Карловцах, язичну гімназию. После ней сом пришла до Загребу студирац.

Як сце ше одлучели присц до Загребу и чи то за Вас була велька пременка?

Сцела сом присц до Загребу студирац бо сом дознала же ту на Філозофским факультету ёст студії общей лингвистики. Я у Карловцах у школи мала предмет лингвистику хтора ше ми барз пачела, та сом сцела то и студирац.

Округли стол у Ораховици 2019 року Вера Павлович, Любица Гаргай, Любица Крезо и Оксана Тимко Дітко

Була то за мнё велька пременка бо и сам початок студираня то пременка у одношенню на штредню школу, а ту іще бул нови варош, нови штредок. Ягод и на шицко нове треба часу звінунц ше.

Так сом ту на Філозофским факультету 1992. року дипломовала общу лингвистику и фонетику.

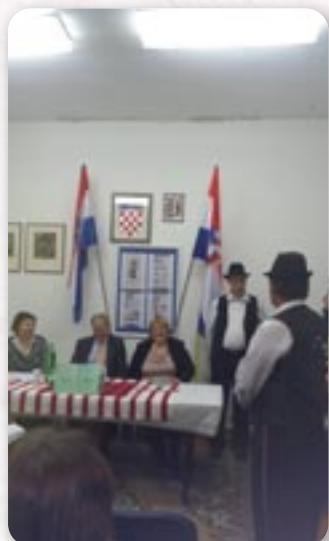
Зоз Загребу сце пошли до Ужгороду до України... як то було?

По законченю факультета предложели ми присц на постдипломски студії до України. Видзело ше ми же то велька можлівосц и пристала сом. Достала сом дворочну стипендию за учене ўзика, а после того сом ше уписала на постдипломски студії, на Універзитету у Ужгородзе, положела сом испити и писала роботу. Була сом шейсц роки у України.

Кед сце ше врацела зоз України и надалей сце робели на своём усовершшованю по докторат...

Кед сом ше врацела з України перше сом штири роки работала як новинар, и як редактор Новей думки. Источашнє сом и гонорарно преподавала на Катедри за українски ўзик и литературу на Філозофским факультету у Загребе, покля ше там 2001. року не отворело место асистента. Веџ сом пришла ту робиц и почала писац докторску роботу.

Року 2016. Союз Русинех Вам видал кніжку на-

На промоциі кніжки Назви прошліх и животинъх у руским ўзику у Загребе

укових роботох „Назви прошліх и животинъх у руским ўзику“. Чи пишеце и далей або сотрудзуєце зоз науковима прилогами ище дагдзе?

Гей. Тота кніжка то моя преложена магістерска робота котру сом писала док сом була у Ужгородзе. Материял, односно назви за прошліни и животині сом заберала по наших валалох.

Пишем и обявлюем работы у горватских научовых часописах и у научовых часописах у України, але и у других жемох где ёст можлівосц. Старам ше кельо лем можем обявівонац и у наших часописах: Швєтлосци, Студії Рутеники, а и у Русинистичких студійах котри відава Катедра за руски ўзик у Новім Садзе. Тиж так ше старам и участвовац на конференцийах котри вони организую.

Нешка робице як по-

У Львове на конференциї 2019. р.

**рядна професорка на Ка-
тедри за українскиј язик.
Цо преподаваце и як то
преподавац студентом,
могли бизме повесц одрос-
нутим людзом, и не лем
преподавац, але и випито-
вац, та виляятно зоз німа
и сотрудзовац?**

Преподавам веџей предметы: Морфологию українскаго языка, Историйну граматику українскаго языка, Увод до лингвистики, Историю литературнаго языка, Старославянски язык, Диалектологию...

Преподавац и крашне бо зоз студентами мож бешедо-

вац як з одроснутима, а и чежко бо ше треба добре порихтац за кажде преподаване... Як и у каждай форми настави, ест студентох з котрима приемно робиц, бо видзице же их интересує, же сцу знац цо веџей, але есть и гевтих з котрима робиц да-кус чежше ...

**Були сце ёден час гла-
вана и одвичательна ре-
дакторка Новей думки.
Яки Вам памятки на тот
час?**

Була сом редакторка праве кед ше Союз и Думка преселели зоз Загребу до Вуковару. Було чежко, бо були

таки чежки часи, а окрем того, я нікого не познала, шицко ми було нове, спочатку док сом ше не знашла. Було барз вельо роботи.

**Вяза зоз Нову думку и
наделей осталася, могло бы
ше повесц, досц мочна бо
сце и нешка вязани за тот
наш часопис як предсиде-
телька Совиту редакций.**

Гей, председателька сом Совиту Новей думки, гоч то така, почесна функция.

Найчежше буц редактор, окреме у таких редакцийах у котрих нет новинах, дзе шицко практично на волонтерской основи. Ту велька терха на редакторови. Заш лем, видзи ше ми же ше и ту досц того меня на лепшее. На приклад, кед я була редакторка Союз не мал интернет, шицки тексты сом доставала на паперу и мушела сом их преписовац, а то вельке трацене часу. Окрем того, теди ище бул Союз Русинох и Українцах, та и Думка виходзела двоязично. То була ище ёдна почежкосц, бо сом више мушела меркованац же би у каждим чишле тексты були у ёднаким количестве на ёд-

ним и на другим языку, требало найсц авторох, вилекторовац тексты на обидвох языках, а не было интернету, та лекторовани тексты на паперу и я мушела уношиц и шицки виправки лекторох, а то знова трацене часу... Думам же з того боку нешка да-кус легчайше ушорйовац часопис.

**Тиж сце и супруга и
мац. Поведзце нам на яки
способ ускладзующе свой
професийни обовязкы зоз
фамелийним?**

Думам же ше ту не разликуем од ані ёдней другой жени. Можебуц мнё ту аж да-кус и легчайше бо моя робота така же мам фиксни рочни одпочивок, не можем выберац кеди го вежнэм, але з другого боку вон у исти час кед и школски разпуст.

**Чи го маце и на яки
способ препровадзуюце
свой шлебодни час?**

Шлебодни час, найчастейше то лето, после испитох, препровадзаем зоз фамелию, старам ше позакончовац писац шицко гевто цо сом през рок почала, порихтац даяки нови предмет за преподаване, провадзизц литературу... више есть работы.

Дацо за конец.

Дзекуем, а верим же есть вельо интересантнейши собеседники одо мнё.

**Дзекуеме и ми Вам на
дарованым часу и жадаме
вельо успеху як на професийним полю, та так и у
приватним живоце.**

Лю. Гаргай

Оксана Тимко Дітко як водітелька програми на 50 рочніці
Новей думки и Венчику

Дакеди було

ЦЕЛЯТКО

У дакедишніх часох медзи Руснацами було барз мале число пенсіонерох. Єден таки дідо пенсіонер преселел ше на окраїско вала. Ту вон себе купел хижу и ту зоз свою Веруну надумал прежиц остаток жиць.

Окрем хижи мали вони там и кус дворика, и заграду. Задній двор такой пополнели зоз курами и з подаєдну гуску и качку. Недалеко за хижу пресцерало ше вельке пасовиско, та видзели же би ту окрем дробизгу могли мац и єдну кравичку хтора би им давала млека за їх потреби.

Дідова пенсія не дошлебодзowała таку вельку інвестицыю же би пошол на вашар и купел кравичку, та ше зоз свою порадзел же би им можебуц за початок нє было подло купиц женскє целятко, хторе вец на тей пажици за хижу з часом вирошнє, та о рок-два од нього будзе красна кравичка.

Дзень за днем преходзели та пришол и кирбай у единим валале дзе дідо мал родзини. Пошол вон там на кирбай, праве так, як ше то теди одходзело на кирбаї, дзень пред кирбайом, а дому би ше врацало по кирбаю. За тот час мали там надосц часу за приповедку. Газда обисца спомнул и тото же ма женскє целє хторе плануе предац на вашаре, же би могол за жиму покутиц солї, цукру, витриону и того цо у обисцу потребне за жимски дні, кед

прежиму и кед навеє вельки шніг найлепше и наймудрейше шедзиц при цеплому пецу за буджаком.

Кед почали приповедку о тим, дідо гварел же ше вон зоз свою Веруну праве и радзел же би им, понеже тераз жию на валале, було добре виховац кравичку же би каждодньово мали млека за себе. Зоз млека би могли направиц сира и шметанки, а здало би ше попиц и даєдну шольочку цеплого, лем цо подоеного млека.

После тей бешеди пошли до хліва опатриц як випатра целятко и док го там шацвали, спадла и єднанка, и дідо гварел же вон придзе по целє по кирбаю и одвеже го дому.

Кед ше врацел дому, та-кой з капурки шицко тото ви-приповедал свой Веруни.

Понеже нє мал свою власну превозку, перше му-шел погледац дакого кто му годзен ютредзень на кочу и з коньми пойсц по тото целятко.

Здогаднул ше вон свогого досц младшого пайташа зоз младосци, хторого вон дакеди у младосци як старши, кед мал віше полни кишенки, часто у карчми часцел. Думал же би бул шор же би ше му tot на таки спо-соб oddлужел, понеже ше у медзичаше дакус збогацел, та тераз ма красни парадни коч и конї яки ше ридко стретало у валале и околіску.

Як надумал, та так и зробел.

Поволал вон того пайташа, а пайташ ше дзечнс одволал. Порадзели ше же додня рано пойду по целє, та рушели вчас, скорей швітаня.

Кед сцигли до сущеднога валалу, станули там пред карчму охладзиц конї и попиц по єдну. Кед попили пайташ дідови казал же най наручн ище по єдну, прето же пришли на двох ногах, а вон же ідзе вонка гу плоту олегчац ше.

Окрем того вонка ше на-шол и зоз пайташами, бетя-рами яки бул и сам, та ше з німа порадзел же док ше вон зоз дідом будзе врацац зоз женским целецом и док станю олдомашовац, най вони тото женскє целе заменя зоз буячком.

Кед целе було купене и кед сцигли пред исту туто карчму на олдомаш, пайташе по дагварки зачерали це-лічку зоз буячком.

Гевти двоме ше по олдо- машу добре „зограли“ и ви-шили „весели“, пошедали до коча та, гайд, през хотар дому.

Кед сцигли дому, газдиня Веруна их дочекала. Тераз требало лем целє зоз коча зняц и увесц го до хліва. Док вони двоме таки весели зні-мали целє зоз коча, трезба газдиня обачела же зоз того целеца нігда нє будзе крава. То такой и пригварела

свойому мужови и його пайташови, та кед ше и вони двоме прешвечели же су „спреведнути“, дагварели ше же такой нарано муша того буячка врациц газдови назад и привезц женскє целе хторе було порадзене и заплацене.

Рано кед швітало буячок уж бул на кочу и вони двоме рушели на исту драгу як и вчера. Кед сцигли до сущеднога валалу, знова станули себе попиц по єдну, а потым и по другу же би не шкинтали. За тот час пайташе дідового пайташа знали цо маю зробиц, та знова зачериали целе на кочу.

Неодлуга потым дідо и його пайташ пошедали до коча, та гайд далей. Кед сцигли до дідовей родзини, дідо зишол зоз коча отвориц капуру и ровно гласно жубротал о тим же як го його родзина вчера поспреведала и предала му буячка место це-лічки. Кед шицки пришли гу кочу, на дідово вельке за-препасчене указало ше же на кочу було женскє целе.

На остатку ше заш лем шицко розяшнело. Пайташ припознал же то шицко вон здумал и поробел. Сцел ука-зац дідови як ше вон дакеди чувствовал кед бул млади и без пенежу, а тот заш зоз по-лними кишенками. И гоч го дідо дзекеди у карчми и по-часцел, вон го тих так и ви-шмейвал и зніважковал.

Желько Гаргай

БРИГА У ОБИСЦУ

Жили у обисцу мац и ёй мали син. Син мацер више слухал, гоч ше му тото дзекеди и не пачело.

Прешли так велі роки и мац надумала же би сина требало оженїц. Тото му ёдного дня нездобачки зоз такима словами гварела – Знаш сину мой, одроснул ши та сом надумала же бизме најутре попладню пошли питац за це дзивку за жену – и гварела же хтору.

Синови ше тата мацерова задумка не пачела, але як и више по теди, мацери ше не шмел спроцивиц. Не шмел ёй повесц же ше йому пачи друга, а не тата цо му ю мац выбрала.

Думал цо тераз зробиц и после длугшого роздумования надумал же навечар пойдзе до валалу и до рана ю приведзе дому. Здумане до рана и зробел.

Кед мац рано станула и не нашла го у його посцелї, застарала ше же дзе би могол буц, та го гледала. Кед о даскелью годзини случайно вошла до летней кухньочки, нашла го як там шпи. Найгоршее за ню було тото же там не спал сам. Ище горшее було же зоз нїм спала не тата цо ю мац пожадала за свога сина.

Такой енки ю почала виганяц зоз обисца, але ше ёй то не удало. Син и нёввеста, хтору не сцела так анї наволовац, барз ше любели и ведно ше

тримали, так же им вона не могла нїч.

Медзитим, и тому раз пришол конец. Нёввеста ше спаковала и рушела гу капурки. Щешліва швекра почала ше радовац и кляпкац з руками же ше ёй удало вигнац ю на вики. Але тото ёй вешеле не тирвало длugo, лем телью покля и ёй едини син не завар за собу капурку.

У тей хвильки ёй не було шицко ёдно, медзитим наздавала ше же ше син предума, та же ше врачи дому назад.

Прешли так тижнї, мешаци, роки, а о ёй синови нїяка вистка не сциговала. Син там у далеким швеце у злагоди и любови жил зоз свою жену и з їх єдину дзивочку.

За свой двацет треци родзени дзень дзивче пожадало и од оца гледало же би ю конечно одведол там одкадз вон походзи, же би видзело їх хижу и у ней свою бабу.

Оцец ёй тото жадане о кратки час и виполнел. Кед пришли назад до оцового краю, до бабовей хижи, у хижи нашли хору и стару бабу, хтора уж анї бешедовац не могла. Ёдину унуку теди перши и остатнї раз видзела, а о кратки час ше и видихала. Ёй найблїзши ю ютредзень поховали и ту остали жиц по конец свога жынта.

Желько Гаргай

НА ВАРАЖДИНСКИМ ТЕМЕТОВЕ

Найгоршее цо ше людзом може случиц то война. Нажаль, през историю були велі войны, а през нїх преходзели и нашо Руснаци. Велі и погинули. Тота стара фотография шведок ёдней такей трагедії и ёдного превчас страценого младого жынта.

Фотографию зме достали од Звонка Гайдукового зоз Буквару, а о ней вон приповеда: „На слики моёй прадіда и пра-баба по оцовей мацери. Находза ше на вараждинским теметове, на синовим гробе. Син ше волал Янко Буйла, а поги-

нул 1944. року при ошлебодованю Вараждину, нагажел на мину и так погинул. Бул родом зоз Миклошевцих. Видзиме же ту на фотографії велі гроби. Познейшее зоз тих гробах по-вибирани посмертни остатки погинутих и преложени су до заєдніцкей крипти, на хторей кажды погинути ма свою таблічку зоз виписаним меном и прозвиском.“

Тота смутна фотография нам гутори же би войны нїгда вецец и нїгдзе не требало буц.

Лю. Гаргай

Родичи на гробе Янка Буйла на вараждинским теметове 1944 року

RUSINSKA TRADICIONALNA GLAZBA

Pjesme rusinske tradicionalne glazbe imaju svoju strukturu/formu koja se može opisati, odnosno prikazati glazbenim oblikom. Narodne rusinske pjesme pripadaju popijevkama ili solo pjesmama. Te pjesme uglavnom su oblika dvodijelne pjesme. Kao nastavak na već objavljeni članak, prikazat će se glazbeni oblici nekih rusinskih pjesama.

Čeče voda čeče

trad. ruthen

Ej minaru (Oj Maričko čičeri)

rusinska
Oj Maričko čičeri - Ukrajina

Jak ši mi hvarela

trad. Rusini

Čeče voda čeče neobična je (ili čak diskutabilna) pjesma za analizu glazbenog oblika jer ima neobičan broj taktova. Prvi dio ima 6, a drugi 7 taktova. Bez obzira na problem, analiza će se prikazati. Pjesma je dvodijelna. Prvi dio velika je rečenica od 6 taktova. Iako je karakteristično da velika glazbena rečenica ima 8 taktova, a mala 4, ova je velika ako se računa jedan nepostojeći takt od čistih pauza u pjevanju nakon 3. i nakon 6. takta.

Drugi dio pjesme također je velika glazbena rečenica, no od 7 taktova. Prvi dio glazbene rečenice regularno ima 4 takta, a drugi ima (preuzevši motiv iz prvog dijela pjesme) 3 takta. Drugi se dio pjesme (velika glazbena rečenica od 7 taktova) ponavlja.

Ej minaru. Pjesma se iz prvog pogleda čini kao dvodijelna. Ako se pjesma gleda kao dvodijelna, tada je prvi dio (prvi red) pjesme mala glazbena rečenica od 4 takta, a drugi dio velika glazbena rečenica od 8 taktova (uzevši u obzir ponavljanje). Ako se u obzir uzme jaka povezanost prvog i drugog dijela pjesme, slijedi drugačije objašnjenje.

Pjesme ovakvog glazbenog oblika doista su zanimljive jer se mogu promatrati i iz sljedećeg kuta (slična je medimurska pjesma „Zginula je pikuša“). Drugačije gledano pjesma Ej minaru u cijelosti je jedna velika glazbena rečenica od 8 taktova (4+4 takta). Drugi dio rečenice u tom se pogledu ponavlja jer ima funkciju međuigre (foršpila) kojeg inače svira orkestar, dok pjevači odmaraju. Čak je u ovoj pjesmi u drugom dijelu (8. takt) napisana harmonija D7, a melodija skače za malu septimu koja izuzetno traži rješenje melodije. Time je (može se gledati) primorano daljnje pjevanje foršpila, odnosno foršpil (ponavljanje) pjevaju pjevači. Ovakvim se oblikom pjesma može gledati, jer su i u glazbenom i tekstualnom smislu gledano druga četiri takta odgovor na prva četiri takta. Tako gledano, pjesma je jednodijelna, odnosno velika glazbena rečenica od 8 taktova.

Jak ši mi hvarela. Pjesma je dvodijelna. Prvi dio pjesme ima 8 taktova. Ponovljena je mala glazbena rečenica, no s drugačijim tekstrom. Zanimljivo je osjetiti pitanje-odgovor poveznicu između prva i druga četiri takta, iako je rečenica glazbeno doslovno ponovljena, a oba puta završava harmonijski na tonici d-mol, koja je dom (početak i kraj) kretanju melodije.

Drugi dio pjesme velika je glazbena rečenica od 8 taktova. Ta se glazbena rečenica ponavlja, a harmonijski gledano između ponavljanja refrena kao i u drugim pjesmama najčešće orkestar drugačijom harmonijom uvede u ponavljanje. Takav uvod u ponavljanje pjevači tijekom pjevanja s orkestrom osjeti.

Narodne rusinske pjesme uglavnom su dvodijelne. Pisao ih je netko iz naroda, a pisao ih je za narod. Stoga su pjesme tako lako prihvatljive, karakteristične, kulturno prepoznatljive i dobro popularne u narodu. Možda baš zbog glazbene jednostavnosti, tradicijske pjesme imaju stvarnu vrijednost koja dolikuje čovjeku.

Ognjen Zdravković

KAKO POMOĆI DJETETU DA SE USPJEŠNO NOSI S VRŠNJAČKIM ZLOSTAVLJANJEM? - II. DIO

Što možete učiniti ako shvatite da je vaše dijete nasilno prema drugoj djeci?

Razgovarajte s djetetom o tome kako je zlostavljanje ozbiljna stvar koju vi nećete tolerirati. Ukoliko saznate da

rimo. Na djetetovu ljutnju roditelji mogu odgovarati smirenno, pustiti dijete da se smiri i nakon toga razgovarati o njegovim osjećajima. Roditelji s djetetom mogu istražiti i koje se druge emocije još javljaju. U pozadini ljutnje često je tuga

vaše dijete zlostavlja drugu djecu potrebno mu je dati do znanja da nema pravo napadati i zadirkivati slabije te da je to ponašanje u potpunosti neprihvatljivo i da ga niti vi niti drugi neće tolerirati.

Ako je dijete agresivno i ljuto i teško se nosi s vlastitim emocijama treba ga jasno uputiti kako na drugačije načine izraziti ljutnju. Ljutnja je normalna emocija, no to nam ne daje za pravo da nekog uđa-

ili osjećaj bespomoćnosti. Kad je s drugom djecom možete preporučiti djetetu da se makne iz neke situacije kad osjeti prvotni nalet ljutnje te da probleme rješava kad bude smiren. Također, može pokušati brojati do 10 laganim tempom kako bi se nalet adrenalina i drugih hormona smirio i kako ne bi reagiralo eksplozivno. Možete djetetu savjetovati i da popriča s prijateljem ili da vas nazove i kaže kako se osjeća.

Također je potrebno utvrditi prolazi li dijete kroz neko teško razdoblje zbog čega se ponaša agresivno prema vršnjacima. Možete djetetu pomoći u shvaćanju da ne mora na agresiju odgovarati agresijom (ako je dijete meta zlostavljanja od strane vršnjaka ono može potražiti pomoći odraslih, a ne odgovarati nasiljem). Navedite zajedno s djetetom razloge zašto je zlostavljanje loše i kako se osjeća žrtva zlostavljanja. Možete ga staviti u poziciju žrtve i pitati voli li ono da se netko prema njemu loše ponaša te ga uputiti da razmisli kako pomoći djetetu kojemu je nanijelo bol svojim ponašanjem. Učite svoje dijete kako efikasnije rješavati sukobe i probleme, a i važnost tolerancije.

Prevencija vršnjačkog zlostavljanja

Škola ima veliku ulogu u prevenciji vršnjačkog nasilja. Svaka škola bi trebala imati i provoditi program nulte tolerancije na nasilje. Preventivni programi u školi djeci mogu pomoći da prepoznaju vršnjačko zlostavljanje i da shvate da su oni važan čimbenik u smanjenju ovog oblika zlostavljanja. Učitelji bi učenicima trebali osigurati atmosferu u razredu u kojoj će djeca bez straha moći prijaviti zlostavljanje ukoliko se ono događa u školi, ali i izvan nje. Od svakog se učitelja očekuje da rea-

gira na vršnjačko zlostavljanje, utvrdi što se dogodilo te da razgovara sa žrtvom, nasilnikom i roditeljima.

Svaki bi roditelj sa svojom djecom već od predškolske dobi trebao razgovarati o zlostavljanju među vršnjacima te ih osnažiti u postupcima koje mogu poduzeti ukoliko se s time suoče. Time djeca ne samo da uče strategije nošenja s agresijom vršnjaka, nego i razvijaju empatiju prema osobama koje su izložene nasilju te da sami ne pribjegnu takvim oblicima ponašanja. Roditelji moraju biti svjesni da su pre malo ljubavi i brige za dijete te nepostojanje jasnih granica u vezi agresivnog ponašanja djeteta uvjeti koji doprinose razvoju agresivnih obrazaca ponašanja. Važno je i da djeci pošalju poruku da je agresivno ponašanje prema drugima neprihvatljivo. Ukoliko primjetimo da dijete ima teškoća s kontrolom ljutnje i agresije moramo mu pomoći da na adekvatan način izrazi svoje emocije.

Roditelji mogu najbolje pomoći djeci nositi se sa stresnim iskustvima i zlostavljanjem tako da kod njih razvijaju samopouzdanje, samoprihvaćanje i samopoštovanje kroz svakodnevnu komunikaciju i odnos povjerenja.

Članak priredila:
Helena Timko, mag.psych.

ПЕТРОВСКИ ГРАБИК И ГРАБИЧАНЕ (II.)

- Як чуем зоз ваших сло-
вех, на Грабику наисце було
весело, з тей малей уліци
вишли велі музичаре, а як
ми познамє, було ту и дру-
гих котри робели на хасен
валалу.

- Гей, Миронь Надь бул по-
штар, а и предсидатель ва-
лалу, а ту вец ище и Кирил
Дюдяр котри бол дзвонар,
Дюра Медеши бул дзияк, вец
Михал и Мирослав Дорока-
зийово тиж були гудаци, Чор-
даш Янко грал гармонику,
Силво Дудаш закончел будо-
вательство, а синове бачика
Дюри Дудаша закончили за
паноцох.

- Невелька улічка, а тельо
значних людзох за валал, а
и за нас Руснацох. Поведзе-
ми, грали сце и свадзби и
бали?

- Вера, ище кельо! Там коло
1967. року зме ше порадзели
зоз Дюром Рацовым хтори
грал гармонику, Дюром Гар-
дзийовим, Мирославом Доро-
казийовим и Мироньом На-
дьом и почали зме грац
свадзби. Були то красни
часи, а боме ше и красни пе-
нежы зарабляло, а грали зме и
по других местах, у Бачин-
цох, Бикичу, Миклошевцох,
Шиду, Митровици, Илинцох.
Здогадуем ше, поєднали зме
свадзбу у Миклошевцох у
Минара, а штварток пред
свадзбу пришли повесц же

вишла якаш нова писня и
сцу ю на свадзби, и боме зме
ю до суботи научели грац.
Були то прекрасни часы,
грали зме вецей як 20 роки.

- Можебуц сце dakого и за-
були?

- Ту и моя сушеда Мелана
Вашашова хтора правела
венци за хованя, алє писала
и писнї, та сёй и кнїжку ви-
дали. Вшеліяк нє шмем за-
буц Мирослава Павловича,
Мирета Сабола як зме го во-
лали, бул барз добри глумец
у Дружтве, бавел вельо за-
бави, вец глумел ище и Яким
Вашашов, а Миронь Надь
бул чловек од пирка, водзел
евиденцию дзе и кеди зме
грали, виш шицко точно по-
записовал. На Грабику було
и напредних парастох, а ёден
з нїх бул и Йовген Гербут.
Грабичане виш були порих-

тани за франту, а поготов
Мире Саболов, Владо Буч-
ков, а тиж ше здогадуем и
анді Надьмишковой хтора
тиж виш вельо франтовала.

- Мушиме спомнуц и вasio
антгажоване у церкви. Зоз
приходом паноца Михала
Симуновича за пароха при-
лапели сце буц дзияк у цер-
кви.

- Кед пришол паноцец Ми-
хал, поволал ме, та сом ше
прилапел, а и моя покойна
тиж зо мну, бо и вона крашне
шпивала.

- Були сце дзияк по приход
Владимира Маґоча за па-
роха.

- Ёден час сом шпивал и зоз
нїм, а вец сом пре здраве
престал.

Ище зме себе побе-
shedовали даскельо слова о
сучасных темах и помали ше
розишли. Охабел сом бачика
Мирча у його думкох и здо-
гадованьох на Грабику яки бул
дакеди, у чаше його дзецин-
ства и младосци, малей
улічки котра дала велі значни
особи за валал и його тедиши-
ніх жительгох. Бачикови Ми-
рославови дзекуем на од-
двоенім часу же нас
преведол по дакедишнім Гра-
біку и здогаднул на його те-
диших жительгох. Тиж му
дзекуеме и за шицку його ро-
боту як гудака и шпивака у
культурним дружтве, дзияка
у церкви, а насампред як
Руснака и жадаме му ище ве-
льо здравя и красни роки. На
многая и благая літа!

Томислав Рац

ТОГО ЛЄТА СУША УГРОЖЕЛА И РОШЛІНИ, И ЛЮДЗОХ

Лето 2022. року будзе запаметане як ёден зоз периодах у хторим суша не угрожела лем польопривредну продукцию як цо ше то и иншак збува. Пре сушу у даєдних часцох Горватскай хибело и води за пиц, а були уведзены и рижні рестрикцыі. Пошлідок високих температурох котры ше дзвигали и по 42°C и суши приходзі и до рекордно нізких водостойкох плівных рикох, зоз самим тим ше очежшусе и транспорт сировинох и продуктох котры векшином добиваме прейг Дунаю лебо другей рики, тиж так на приклад не будзе можліве вивожыц сировини зоз силосох на ладьох цо найтуньше, а найвецей можу превезц, але ше буду форсирац други способы як цо гайзібани и каміони, хторы вшеліяк и драгши.

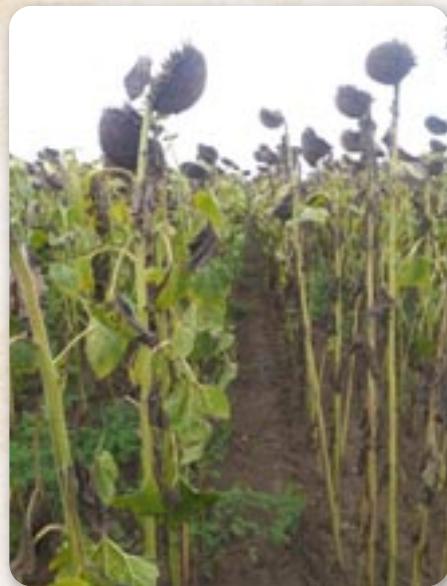
Пре таку ситуацію угрожена велью векша часц людзох котры потрафени зоз сушу и буду церпиц пошлідкі. Чкоди од елементарных непогодох хторы потрафели домашню польопривредну продукцию премашели 600 мільёни куни, а слово угловним о чкодох од суши, ляду и мразох. То официйни информации Польопривредней коморы, док информациі и предвидзеня за тот рок не мame.

Приказ суши на полю кукурицы
29. августа

Високі температуры и суша у найвекшай міри буду дыриговац урожаю кукурицы и сої, док ше слунечніку

поспиши вібориц и дац просекови урожай. Недостаток влаги у жемі резултавал з меншими чуткамі и подлейшим зарном котре плітке и неналяте до конца, а дижджи котры ше зявіли концом августа пришли уж позно и лем одложіли жатву бо тераз зарну треба длужай же би ше осущело, а пре таку хвилю зарно бізовно дакус стради на квалитеті, бо му у фазі сушеня не пасираю дижджи, а на кукурицы се звекшусе концентрація алфатоксінох хторы статкаром права почежкосці. Кукурица ше уж початком августа почала пошвидшано сушиц од сподніх лісцох гу горнім, бо сій вегетация уж закончела и наляла зарно кельо могла, та ше вецей ані не борела же би обстала цо длужай у вегетації, т.е. у желененей формі.

Приказ розличных гибридох

Кукурица початком августа

ше намоча зоз влагу, та му потребни длугши час же би узел.

Одкупни цени ше меняю каждодньово, але за тераз кукурица посыглі 2,20 кн/кг, а слунечнік 4,10 кн/кг, а по конец жатви цени ше іще легкі пременя, але голем исную ориентаційно.

Антон Гарди

ЯК ЗОЗ МОДУ БУДУЄМЕ ВЛАСНИ ИДЕНТИТЕТ

ПРЕЦО ДУМАМЕ ЖЕ ДАЦО ЗНАМЕ О ДАКИМ НА ОСНОВІ ТОГО ЯК ШЕ ОБЛЄКОЛ

„Характер, то судьба“, гвари стара присловка хтора и нешкя трима воду. Дакеди гевто цо зме облекли, кельо би лем було логичне або мало смисла, якошик не пристава контексту у хторим ше находзи и можеме ше чувствовац як кед бизме дагдзе не припадали, або ище горше – кед достанєме коментар або обачиме як нас провадза попатрунки. Часто у тим случаю не виновати нагода або место на котрим зме ше нашли, але гевто на цо людзе од нас научели. Од дакого бизме ше не чудовали же ходзи у цифрованим або подартим, а за дакого другого питали бизме ше чи зоз нїм шицко у шоре. Кажде буде свою модну приповедку, та чи го мода интересовала, чи не.

У широкей слики о модней приповедки одредзує мрежа людзох котри през доварку приходза по кажди нови тренд. Анї єден тренд сам по себе не добри або подли покля так не одлуча купци, дизайнере и редакторе. Часто ше случує же даєден модни тренд нїяк не пасира широкей публики, бо ше єй не начи кадзи мода идзе, лем же би за даскельо мещаци и сами прилапели таки фалаток облечива, бо на концу похопюю же подаєдна подарта ногавка або кратка сукня не погубя цали валал. Але, кед ше дахто у таким фалату облечива зявел на улічку перши, за собу дзвига вельки прах, найбаржей кед то не пристава гевтому цо зме по тераз научели же то його ідентитет.

Познати особи творя характери котри уцеловою рижни способи живота, гевто цо ше часто у явносци вола lifestyle. З оглядом же преигр медийох приходза по найвекше число публики, вони диктую як би tot способ живота мал випатрац. Прето часто обожавателе даєдней файти музики облекаю шмати яки ноша музичаре котри ю творя – бо през музику пропагаю одредзени животни стил котри обожавателе додаваю својому ідентитету през облечиво. Пременка у власним стилу часто значи и пременку у ідентитету.

На приклад, слика котра нам ше створи

у глави на спомин мена Тони Бенет ве-
цей би не мала смисла кед би нараз
пременел лем едну дробніцу на своїм
твардоглаво класичним стилу по хотрим
то ше препознава – шмати, кравата, ка-
лап и „джентлменски“ способ живота.
Тота формула ведно и гевто цо у слики
явносци твори и його ідентитет, а кожда
пременка у тей слики мушела би значи
и пременку у музики котру прави.

З другого ше боку находзи стилски и музички камелеон, Лейди Гага, котра зоз кождим новим албумом або зявеньюм у явносци меня свой стил облеканя, але дакеди и способ на котри ше справує и бешедує. У єй случаю шицко тот гаос смислови, бо створела контекст у котрим непреривни пременки характера, файти музики котру прави и вигледованя својого стила и ідентитета приповедаю приповедку котра ма логични розпорядок. Tot гаос постава єй ідентитет.

Tak и кожде зоз нас або єден Тони Бенет, або єдна Лейди Гага, або дахто треци – у найлепшим зме случаю сами свой характер.

Можебуц ше питаце чом поровнуєм живот обичней особи зоз славними. Розпатрице коло себе и увидзице же

зме бомбардовани зоз сликами зоз медийох, телевизиї, філму и интернету и же зме велї звінкунца котри тримаме за модерни научели праве од познатих особох, а же зме того дакеди и не свидоми. Кажди раз кед видземе на улічку – як кед бизме вишли пред камеру – твориме єден нови характер и бавиме едну нову улогу животного стила котри нам сервирані як продукт котри ма два нamenки. Перша з нїх тота же бизме лепше комуніковали свой ідентитет (у явносци ше справуємо у складзе зоз своїм прешвеченями), а друга нamenka гевта же бизме постали хтошка лепши од гевтого хто зме нешкя. Мода и шмати ище як можу буц добри порушовач нукашней пременки спрам особи котра

сцеме постац, цо нас приводзи до питаня чи можебуц шмати и можу твориц чловека? На концу, віше кед думаме же мушиме буц дахто други, ишак ше и облекаме – за на роботу, за до церкви, за дружене з пайташми, або за судар и поставаме tot хто сцеме буц. Меняючи свой характер, меняме и свою судьбу.

Давид Морган

У ПЕТРОВЦОХ ОТРИМАНИ ДВА ШАХ ТУРНИРИ У РАМИКОХ СПОРТСКИХ БАВИСКОХ „ЯША БАКОВ“

Внедзелю, 31. юлия, у Петровцох отримани два шах турнири у рамикох Спортских бавискох „Яша Баков“.

У екипней конкуренциі, котра одбавена по пошвидшаней системи, змагали ше вкупно шейсць екипи: два екипи зоз Горватскай и штири з Войводини/Сербії. Конечни порядок випатрал так: Шах клуб „Омладинец“ зоз Коцура 15.5 поени, КПД „Рускиня и Руснак“ зоз Загребу 13, КПД „Дюра Киш“ зоз Шиду 11.5, Петровцы 8, КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова 7.5 и Руски културни центер з Новога Саду 4.5. Перши три екипи до-стали прикладни спортыкі погары.

Споза екипного турниру

Змагане шахистох зоз Загребу и Шиду закончело неришено 2-2

отримани и поєдинечни турнир у пошвидшанім шаху, на котрим наступели 10 най-успишнейши бавяче зоз першого турниру. Конечни порядок бул таки: Павлович

зоз Петровцох освоєл 8.5/9 поени, Лазор зоз Коцура мал 6.5, Винтоняк зоз Петровцох/Немецкай назберал 6, Бурич зоз Загребу 5.5, Рамач зоз Дюрдьова и Щурок зоз

Шиду по 5, Бесермині зоз Коцура 4.5 итд. Троме най-успишнейши бавяче достали одвитуюци колайни.

Обидва турнири водзел Иван Папуга, а помагали му Звонко Ерделі и Якім Пушкаш. Дзень шаху у Петровцох фінансійно и организаційно помогли: Рада рускей національней меншини Городу Вуковару; Рада рускей національней Општини Богдановци, прыватны поднімач Міле Міланович зоз Петровцох, Фодбалски клуб „Петровцы“ и бувши Петровчань Нікола Вінтоняк, хвильково на функції предсідателя Шах клуба „Іванчук“ зоз немецкого городу Гайлброну при Штутгарту.

Якім Пушкаш

NK RUSIN U NOVU SEZONU ULAZI S IZMJENAMA IGRAČA

U posljednjem broju izvještavali smo vas o osvajanju naslova NK Rusina u 3. žnl Vukovar, a bez obzira što je iza nas ljeto i prilika za odmor i punjenje baterija igrača, NK Rusin nije previše odmarao.

Već po samom završetku prvenstva igrali smo malonogometni turnir u Bogdanovcima, kao i po ostalim okolnim mjestima krajem lipnja i početkom srpnja. Kraj srpnja ipak je bio rezerviran za ponovni početak i prozivku igrača Rusina koji su nastupili na turniru u Račinovcima i uzeli treće mjesto.

Kolovož je dakako bio ipak puno aktivniji jer se radilo i na dolascima igrača, dok je bilo i ponekih odlazaka dakako, ali većina igrača ostala je na okupu. Redove Rusina napustili su obrambeni igrač Alojz Dakić koji je uvihek davao sve od sebe i zapovijedao obranom te Kruno Šarčević kojeg smo toliko puta

споминjali prošlu polusezonu. Kruno je zabijao pogotke kao na traci što će svakako biti teško nadoknaditi u novoj sezoni jer забити 27 pogodaka u 11 susreta nikako nije lagano. Obojici im želimo puno sreće u nastavku karijera. Posljednji odlazak na popisu je Davor Kujundžija koji je, nažalost, zbog posla otiašao u Njemačku i hvala mu na svemu što je dao za NK Rusin.

Što se tiče dolazaka u žutu obitelj, priključili su se mladi Bruno Emić koji je prošlu sezonom igrao za Sotin i dobro su nam poznate njegove kvalitete, s obzirom da su nam upravo oni bili i glavni konkurent za prvaka. Bruno je mlad, poletan i može igrati na više pozicija te nema sumnje da će biti pojačanje u našim redovima. Rupe u obrani pokrat će Zdenko Drmić koji nam dolazi nakon što je igrao za Vinkovce i u Novim Jankovcima. Iskusan igrač

obrane koji je sigurno ono što nam je trebalo nakon odlaska Dakića. Pravi stup i vođa cijele ekipi iz zadnje linije koji je već u prvih par pripremnih utakmica pokazao da će biti nezamjenjiv kotačić Baketiňog žutog stroja. Također, još nam je pristigao i svima dobro poznati Tulić na kojeg ne trebamo previše trošiti riječi jer vjerujemo da je igrač koji je sigurno poznat svima po županijskim ligama. Prošlu sezonom igrao je zapaženu ulogu u Mitnici, a ove sezone očekujemo da će uveseljavat svojim potezima i golovima navijače Rusina.

Još su dva pripremna susreta iza, a ugostili smo momčad Lovasa gdje smo u jednoj otvorenoj utakmici u kojoj su navijači mogli uživati u čak sedam pogodaka pobijedili 4:3, dok smo snage odmjerili i s domaćinom u tom susretu NK Hašk Sokol iz Starih Jankovaca koji znamo da su dva ranga iznad nas i u

jednoj dobroj utakmici uspjeli smo ostati neporaženi i čak je semafor dugo pokazivao 0:1, da bi na kraju ipak dobili pogodak za 1:1. Ostalo je još nekoliko pripremnih utakmica gdje ćemo ugostiti momčad Lovora iz Nijemaca, a posljednja priprema za sezonom bit će u Borovu Selu. U sljedećem broju pisat ćemo o prvih nekoliko odigranih kola tako da ćemo vidjeti kako će se NK Rusin snaći u 2. žnl.

Hrvoje Zagorac

